

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

Τόμος 2ος

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Συγγραφέας:

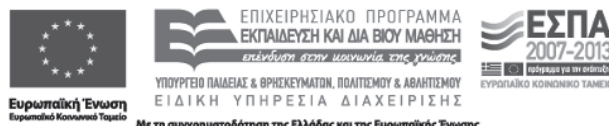
A. B. ΜΟΥΜΤΖΑΚΗΣ

Εξώφυλλο και κοσμήματα:

ΤΑΣΟΣ ΜΟΥΣΤΑΦΕΛΛΟΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Οι διορθώσεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Α. Β. ΜΟΥΜΤΖΑΚΗΣ

**Η συγγραφή και η επιστημονική
επιμέλεια του βιβλίου
πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ**

Α' Β' Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Τόμος 2ος

Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Η αξιολόγηση, η κρίση των προσαρμογών και η επιστημονική επιμέλεια του προσαρμοσμένου βιβλίου πραγματοποιείται από τη Μονάδα Ειδικής Αγωγής του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Η προσαρμογή του βιβλίου για μαθητές με μειωμένη όραση από το ΙΤΥΕ – ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ πραγματοποιείται με βάση τις προδιαγραφές που έχουν αναπτυχθεί από ειδικούς εμπειρογνώμονες για το ΙΕΠ.

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**

ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ν.ε. = νέα ελληνική γλώσσα

πβ. = παράβαλε

βλ. = βλέπε

ενν. = εννοείται

κ.τ.ό. = και τα όμοια

κ.ε. = και εξής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΤΟ ΡΗΜΑ

46 Το ρήμα θεωρείται το βασικό στοιχείο για το σχηματισμό μιας προτάσεως κάθε είδους.

Όπως και στη ν.ε., οι διαθέσεις του ρήματος είναι τέσσερις: ενεργητική, μέση, παθητική και ουδέτερη.

Έτσι και τα ρήματα είναι:

1. ενεργητικής διαθέσεως ή ενεργητικά (λαμβάνω, γελῶ),
2. μέσης διαθέσεως ή μέσα (γυμνάζομαι, πολιτεύομαι),
3. παθητικής διαθέσεως ή παθητικά (διδάσκομαι, ὀνομάζομαι),
4. ουδέτερης διαθέσεως ή ουδέτερα (ὕγιαίνω, ζῶ).

1. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

α) Είδη των ρημάτων ενεργητικής διαθέσεως

Τα ενεργητικά ρήματα φανερώνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί.

47 Από τα ενεργητικά ρήματα όσα φανερώνουν ενέργεια του υποκειμένου που μεταβαίνει σε κάτι άλλο λέγονται **ενεργητικά μεταβατικά**, ενώ όσα σημαίνουν ενέργεια που δε μεταβαίνει σε κάτι άλλο, λέγονται **ενεργητικά αμετάβατα**:

Ὁ δὲ ἔλαβε τὸ χρυσίον (μεταβατικό).

Γελαῖ ὁ μωρός, κᾶν τι μὴ γελοῖον

ἤ (= γελά ο ανόητος, ακόμα κι αν...) (αμετάβατο).

48 Ὅπως και στη ν.ε.:

1. Πολλά μεταβατικά ρήματα λαμβάνονται και ως αμετάβατα:

Ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους (= οδηγώ το στρατό εναντίον των εχθρών) (μεταβατ.)

και

Ἄγω ἐπὶ τοὺς πολεμίους (βαδίζω εναντίον των εχθρών). (αμετάβ.).

Ἐλαύνω τὸν ἵππον (= κινώ το άλογο) (μεταβ.).

Ἐλαύνω τῷ ἵππῳ (= τρέχω με το άλογο, έφιππος) (αμετάβ.)..

Ἔχω τι ἐν χερσίν (= κρατῶ κάτι στα χέρια μου) (μεταβ.).

Εὖ ἔχω τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν (= εἶμαι καλά στο σῶμα και...) (αμετάβ.).

(πβ. ν.ε. αρχίζω τη δουλειά — η δουλειά αρχίζει).

Μερικά ρήματα μεταβατικά γίνονται αμετάβατα ὕστερα ἀπὸ σύνθεση με προθέσεις:

βάλλω (= ρίχνω) (μεταβ.), εἰσβάλλω εἰς... (= εισορμῶ) (αμετάβ.). δίδωμι (= δίνω) (μεταβ.), ἐπιδίδωμι εἰς τι (προοδεύω σε κάτι) (αμετάβ.) (πβ. ν.ε. ἔκαμα κάτι — ἀπόκαμα πια).

2. Αντίστροφα άλλα ρήματα αμετάβατα λαμβάνονται και ως μεταβατικά:

πλέω (= ταξιδεύω με πλοίο)
(αμετάβ.) — πλέω τήν θάλασσαν
(μεταβ.)

(πβ. ν.ε. ζω καλά — ζω την οικογένειά μου. Χαίρομαι πολύ — σε χαίρομαι πολύ).

Αμετάβατα ρήματα γίνονται μεταβατικά ύστερα από σύνθεση με προθέσεις:

βαίνω (αμετάβ.) — παραβαίνω
τούς νόμους (μεταβ.)
(πβ. ν.ε. μένω κάπου — περιμένω κάποιον).

β) Το αντικείμενο

49 Τα μεταβατικά ρήματα έχουν ως συμπλήρωμα της έννοιάς τους **αντικείμενο**, δηλαδή έναν προσδιορισμό που φανερώνει το πρόσωπο ή το πράγμα στο οποίο μεταβαίνει ή στο οποίο αναφέρεται η ενέργεια του υποκειμένου. Το αντικείμενο μπαίνει πάντοτε στις πλάγιες πτώσεις (γενική, δοτική, αιτιατική):

Οὐδένα ἄνθρωπον ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε.

Διδάσκουσι τοὺς παῖδας σωφροσύνην.

Λέγω ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν.

Ἐμοῦ ἀκούσεσθε τὴν ἀλήθειαν.

Μετεσχήμεν δὲ ὑμῖν ἱερῶν

τῶν σεμνοτάτων (= έχουμε πάρει μέρος μαζί σας στις θυσίες...).

Τούτοις ἐγὼ πολεμήσω.

Μίσει τοὺς κολακεύοντας (= να μισεῖς αυτούς που...).

Ἔλεγον ὅτι Κῦρος τέθνηκεν.

Το αντικείμενο είναι συνήθως ὄνομα ουσιαστικό (ἄνθρωπον, τοὺς θεούς, τοὺς παῖδας, σωφροσύνην, τήν ἀλήθειαν, τήν ἀλήθειαν, ἱερῶν).
Αλλά εκτός από ὄνομα και κάθε άλλο μέρος του λόγου και πρόταση ολόκληρη μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αντικείμενο (ὕμῖν, ἐμοῦ, ὑμῖν, τούτοις, τοὺς κολακεύοντας, ὅτι Κῦρος τέθνηκεν).

Τα μεταβατικά ρήματα, όπως και στη ν.ε., είναι ἄλλα μονόπρωτα,

δηλαδή η έννοιά τους συμπληρώνεται με ένα μόνο αντικείμενο λ.χ. προσκυνῶ, πολεμῶ κτλ., και άλλα δίπτωτα, που η έννοιά τους συμπληρώνεται με δύο αντικείμενα, λ.χ.: διδάσκω τινά τι (διδάσκουσι τοὺς παῖδας σωφροσύνην), λέγω τινί τι (λέγω ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν), ἀκούω τινός τι (έμοῦ ἀκούσεσθε τὴν ἀλήθειαν), μετέχω τινί τινος (μετεσχέκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων).

(πβ. ν.ε. **Με εξέτασε γεωμετρία. Θα σου πω κάτι**).

Σημείωση. Τα αντικείμενα των δίπτωτων ρημάτων λέγονται το ένα άμεσο και το δεύτερο έμμεσο. Άμεσο είναι το αντικείμενο σε αιτιατική

(λέγω τὴν ἀλήθειαν) και ἔμμεσο το αντικείμενο σε γενική (ἐμοῦ ἀκούσεσθε) ἢ δοτική (λέγω ὑμῖν). Ὄταν και τα δύο αντικείμενα βρίσκονται σε αιτιατική, ἄμεσο εἶναι αὐτό που δείχνει πρόσωπο: διδάσκουσι τους παῖδας (ἄμεσο), σωφροσύνην (ἔμμεσο). Ὄταν τέλος κανένα από τα δυο αντικείμενα δε βρίσκεται σε αιτιατική, ἄμεσο εἶναι αὐτό που βρίσκεται σε γενική: μετεσχήμεν ὑμῖν (ἔμμεσο) ἱερῶν (ἄμεσο).

Για τη σύνταξη των ρημάτων μονόπτωτων ἢ δίπτωτων βλ. §51 κ.ε., §57 κ.ε.

50 Το αντικείμενο, όπως και το υποκείμενο, μπορεί να παραλείπεται, όταν εννοείται εύκολα στη φράση:

Πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει (ενν. τὸν ἔχοντα χρήματα).

Καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἔφη, ἀναιτινάτω τὴν χεῖρα, (= ας σηκώσει το χέρι του) καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες (ενν. ἀνέτειναν τὴν χεῖρα).

γ) Μονόπτωτα ρήματα

I. Με γενική

51 Με αντικείμενο σε γενική συντάσσονται τα ακόλουθα ρήματα, που αντιστοιχούν στα επίθετα που συντάσσονται με γενική αντικειμενική (βλ. §33), δηλαδή όσα σημαίνουν:

1. μνήμη ἢ λήθη, όπως: μέμνημαι (= θυμούμαι), ἐπιλανθάνομαι (= ξεχνώ):

Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς
κοινῆς τύχης.

Δέδοικα μὴ ἐπιλαθώμεθα τῆς
οἴκαδε ὁδοῦ.

**2. φροντίδα, επιμέλεια, φειδῶ και
τα αντίθετα, όπως: φροντίζω, ἐπιμέ-
λομαι (και επιμελούμαι) κήδομαι
(= φροντίζω), ἀμελῶ, φείδομαι,
ἀφειδῶ κ.τ.ό.:**

**Ἐαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν
ἀδελφοῦ (= φροντίζει για τον
εαυτό του αυτός που προνοεῖ
για τον...).**

**Σωκράτης τοῦ σώματος οὐκ
ἡμέλει.**

Χρόνου φείδου.

**3. απόλαυση ή επιθυμία, συμμε-
τοχή σε κάτι, πλησμονή (αφθονία)
ή το αντίθετο στέρηση, απαλλαγή,
χωρισμό ή απομάκρυνση, όπως:
ἀπολαύω, ἐρῶ(= αγαπῶ με πάθος),**

μετέχω, βρίθω(= είμαι γεμάτος), γέ-
μω (= είμαι γεμάτος), στερῶ, ἀπαλ-
λάττομαι, χωρίζομαι, ἀπέχω:

Οἱ ἀπολαύσαντες τῶν σῶν
ἀγαθῶν, εὖνοί σοι γίνονται.

Οὐδενί φασι πολέμιοι ἦκειν ὅστις
μὴ πολέμου ἔρᾳ.

Ἄνθρωπος φύσει τοῦ εἰδένου
ὀρέγεται (= επιθυμεί πολύ).

Ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θεοῦ με-
τέχει.

Αἱ λήκυθοι (= τα δοχεῖα) μύρου
γέμουσι.

Πᾶσα ἐπιστήμη χωριστομένη
δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης
ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία
φαίνεται.

Τῶν ὄντων ἀπάντων στερήσο-
μαι (= θα στερηθῶ ὅλη μου την

περιουσία).

4. απόπειρα, επιτυχία ή αποτυχία, όπως: πειρῶμαι (ἐπι)τυγχάνω, ἀποτυγχάνω, ἀμαρτάνω (= αποτυχαίνω, κάνω λάθος), ψεύδομαι (= διαψεύδομαι, γελιέμαι), κ.τ.ό.:

Πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα
(= έχουμε δοκιμάσει...).

Ὅτου ἂν βουλώμεθα τευξόμεθα
(= θα πετύχουμε όποιοι θέλουμε).

Τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχήσεις.

Ἀμαρτάνω γνώμης (= πέφτω
έξω στη γνώμη μου).

Ἐψευσμαι τῆς ἐλπίδος (= γελάστηκα...).

5. εξουσία, όπως, ἄρχω, κρατῶ

(= νικῶ, υπερισχύω), ἡγοῦμαι, ἡγε-
μονεύω κ.τ.ό.:

Δεινόν (ἐστι) τοὺς χεῖρους τῶν
βελτιόνων ἄρχειν (= εἶναι φοβε-
ρό οἱ χειρότεροι να κυβερνοῦν
τους καλύτερους).

Θυμοῦ κράτει.

Ἀθηναῖοι ἤρχον τῆς θαλάσσης.

6. σύγκριση, διαφορὰ ἢ υπεροχή,
ὅπως: διαφέρω, πλεονεκτῶ, μειο-
νεκτῶ, ὑπερτερῶ, ἠττῶμαι (= νικιέ-
μαι) κ.τ.ό.:

Ἄγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει
πατρὸς ἀγαθοῦ.

Οὔτος περιγίγνεται (= υπερέ-
χει) καὶ πλεονεκτεῖ τῶν ἐχθρῶν.

Οἱ τύραννοι μειονεκτοῦσι τῶν
ἰδιωτῶν.

7. **αίσθηση** (εκτός από το ρήμα ὀρῶ = βλέπω) όπως: αἰσθάνομαι, ἀκούω, ἅπτομαι (= αγγίζω), ψαύω (= ψηλαφώ), γεύομαι, ὀσφραίνομαι (= μυρίζω), ἀκροῶμαι:

Ἄκουε πάντων, ἐκλέγου δ' ἃ συμφέρει.

Μή μου ἅπτου.

Ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο.

Κρομμύων ὀσφραίνομαι.

Δίκαιόν ἐστι καὶ ἡμῶν

ἀκροᾶσθαι ὡσπερ καὶ τῶν κατηγόρων.

(τα ρήματα αἰσθάνομαι και ἀκούω συντάσσονται και με αιτιατική (βλ. §100 Σημ. β'), το ρήμα ὀρῶ μόνο με αιτιατική).

8. **ἐναρξη** ή το αντίθετο **λήξη**, όπως

ἄρχω, ἄρχομαι, λήγω, παύομαι:
**Ξενοφῶν τοῦ λόγου ἤρχετο
ᾧδε.**

**Λῆγε τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυ-
νάμενος (= σταμάτα τους κό-
πους, ενώ ακόμα μπορείς να
κοπιᾶσαι).**

Παύσασθε μάχης.

**9. Επίσης με γενική συντάσσονται
και πολλά ρήματα σύνθετα με τις
προθέσεις ἀπό, ἐκ, κατά, πρό, ὑπέρ:**

**Ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδί-
ους ἑβδομήκοντα.**

Μένων οὐδενὸς κατεγέλα.

**Πολλοῖς ἢ γλώττα προτρέχει τῆς
διανοίας.**

**Ἄνθρωπος συνέσει (= στη σύνε-
ση) τῶν ἄλλων ζώων ὑπερέχει.**

II. Με δοτική

52 Με αντικείμενο σε δοτική συντάσσονται τα ρήματα που έχουν αντίστοιχα επίθετα που συντάσσονται με δοτική (βλ. §36) και σημαίνουν:

**1. φιλική ή εχθρική διάθεση ή ενέργεια, όπως εὐνοῶ, ἀρέσκω, βο-
ηθῶ, λυσιτελεῶ (= ωφελώ), φθονῶ,
ἐπιβουλεύω, μάχομαι, πολεμῶ:**

Ἄρεσκε πᾶσι μὴ σαυτῷ μόνῳ.
Βεβοηθήκαμεν Εὐβοεῦσι.
Οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ
ὠργίζοντο τῷ Κλεάρχῳ.
Δεινόν ἐστι μάχεσθαι θεῷ καὶ
τύχῃ.

Σημείωση. Τα ρήματα ὠφελῶ και βλάπτω συντάσσονται με αιτιατική:

Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας.

2. ευπείθεια ἢ υποταγή, ακολουθία ἢ διαδοχή, προσέγγιση, επικοινωνία ἢ ἀνάμειξη, ὅπως: πείθομαι, ἀπειθῶ, δουλεύω (= εἶμαι δούλος), ἔπομαι (= ακολουθῶ), πελάζω (= πλησιάζω), μείγνυμι, κοινωνῶ, ὁμιλῶ (= συναναστρέφομαι), χρῶμαι (= χρησιμοποιῶ, ἔχω):

Τοῖς νόμοις πείθου.

Τῇ ἀχαριστίᾳ ἔπεται ἡ ἀναισχυντία.

Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει.
Κακοῖς ὁμιλῶν καὺτὸς ἐκβήσει
κακός (= ὅταν συναναστρέφε-
σαι με κακοῦς, θα γίνεις και ο
ἴδιος κακός).
Χρῶ τοῖς εἰρημένοις (= να χρη-
σιμοποιεῖς ὅσα ἔχουν ειπωθεῖ).

3. πρέπει ἢ ταιριάζει:

Βασιλεῖ τοῦτο πρέπει.

Ὁ κόθορνος ἀρμόττει τοῖς
ποσὶν ἀμφοτέροις.

4. ομοιότητα, ισότητα ἢ συμφω- νία, ὅπως: ἰσοῦμαι, ὁμοιάζω, ἔοικα (= μοιάζω), συμφωνῶ κ.τ.ό.:

Φιλοσόφῳ ἔοικας, ὧ νεανίσκε.

Ἐξ ὀβολοὶ ἰσοῦνται δραχμῇ.
Τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λό-
γοις.

5. επίσης με δοτική συντάσσονται και πολλά ρήματα που είναι σύνθετα με τις προθέσεις: ἐν, σύν, ὑπό, ἐπί, παρά, περί, πρός και το επίρρημα ὁμοῦ, ὅπως: ἐμμένω, συνοικῶ, ὑπόκειμαι, ἐπιτίθεμαι, παραγίγνομαι, περιπίπτω, προσφέρομαι, ὁμολογῶ, ομολογῶ:

Ἐμμένω τοῖς ὄρκοις.

Οὔτοι οἱ λόγοι οὐ συνάδουσιν οὐδὲ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις (= δε συμφωνοῦν οὔτε ταιριάζουν μεταξύ τους).

Ὅρθῶς μοι ἐπέπληξας.

Ἐνταῦθα πάντες προσέβλεψαν αὐτῶ.

Οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὸ ἀλλήλοις ὁμολογεῖν τὴν ἀρχὴν τῶν Ἑλλήνων κατειργάσαντο (= επειδή

είχαν ομόνοια μεταξύ τους, κατόρθωσαν...).

Δοτική προσωπική

53 Εκτός από τα ρήματα που συντάσσονται με δοτική ως αντικείμενο τους, συντάσσονται επίσης και άλλα ρήματα με δοτική, η οποία φανερώνει το πρόσωπο για το οποίο υπάρχει ή γίνεται κάτι, και η οποία λέγεται **δοτική προσωπική** (πβ. ν.ε. γενική προσωπική), όπως:

α) Τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις:

**Ἐμοὶ δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν
καθεύδειν (= μου φαίνεται δεν**

είναι ώρα να κοιμόμαστε). Βλ. §74.

β) τα ρήματα είμί, γίγνομαι, ύπάρχω με τα οποία η δοτική φανερώνει τον κτήτορα, γι' αυτό και λέγεται **δοτική προσωπική κτητική**:

Ἔστι μοι χρήματα (= ἔχω χρήματα).

Πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας (= ἔχουμε πολλές και βάσιμες ἐλπίδες για τη σωτηρία μας).

Τῷ δικαίῳ παρὰ τῶν θεῶν δῶρα γίνονται (= στο δίκαιο ἄνθρωπο ἀπὸ τους θεούς...).

γ) κάθε ἄλλο ρήμα στο οποίο η δοτική δεν είναι αντικείμενό του και

φανερώνει:

1. το πρόσωπο που συμμετέχει σε ό,τι εκφράζει το ρήμα (δοτική της συμπάθειας), χαίρεται ή λυπάται (δοτική ηθική), ωφελείται ή βλάπτεται (δοτική χαριστική ή αντιχαριστική):

Διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς
(= ἔχει χαθεί για τον Κρ...).

Ὡς καλός μοι ὁ πάππος (= τι
ωραίος που μου είναι ο π.).

Καί μοι τήν γραφήν ἀνάγνωθι
(= διάβασέ μου την καταγγελία).

Πᾶς ἀνὴρ ἑαυτῷ πονεῖ (= κοπιάζει
για τον εαυτό του).

Πάντες πάντα κακά νοοῦσι τῷ
τυράννῳ.

(πβ. ν.ε. Να μου φιλήσεις τα

**παιδιά. Θα σου τον κάνω εγώ...
Του χάλασαν τα σχέδια).**

2. το πρόσωπο σύμφωνα με την κρίση του οποίου ή σχετικά με το οποίο ισχύει κάτι (δοτική του «κρίνοντος προσώπου» ή της αναφοράς):

**Καίτοι σ' ἐγὼ ἐτίμησα τοῖς φρο-
νοῦσιν εὖ (= κατά τη γνώμη
των συνετών).**

**Γέρων γέροντι γλῶτταν ἡδίστην
ἔχει καὶ παῖς παιδί (= ἕνας γέρο-
ντας σχετικά με ἕναν ἄλλο γέ-
ροντα...),
(πβ. ν.ε. το φόρεμα της είναι
στενό).**

3. το πρόσωπο που ενεργεί (δοτική «του ενεργούντος προσώπου» ή ποιητικό αίτιο). Η δοτική αυτή μπαίνει συνήθως με ρηματικά επίθετα σε -τέος και, συχνά, -τός και με παθητικά ρήματα συντελικού χρόνου (παρακειμένου, υπερσυντέλικου, συντελεσμένου μέλλοντα) ή, σπανιότερα, άλλου χρόνου:

Ὁ ποταμός ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= πρέπει εμείς να περάσουμε τον ποταμό).

Ἄρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶ μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος; (= αξίζει εμείς να ζούμε με...).

Ταῦτα Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγραπται (= ἔχουν γραφεί ἀπό το Θ. το Συρακούσιο). Τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα (= θα μας θαυμάζουν οἱ σύγχρονοι καὶ οἱ μεταγενέστεροι). (Βλ. §68β).

Σημείωση. Καὶ ἡ δοτικὴ προσωπικὴ μερικῶν ἀπρόσωπων ρημάτων θεωρεῖται ἐπίσης «δοτικὴ τοῦ ενεργούντος προσώπου», λ.χ.:

Οὔτε νῦν μοι μεταμέλει (= οὔτε τώρα μετανιώνω).

Τὸ ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλὸν (ἐστίν), ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ

ὡμολογήθη (= ὅπως πολλές φορές εμείς προηγουμένως παραδεχτήκαμε).

Οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, ἐξῆσαν (= Οἱ Πλ., αφού είχαν πια ετοιμαστεί, έκαναν την έξοδο).

III. Με αιτιατική

54 Η αιτιατική είναι η κύρια πτώση του αντικειμένου και αυτή είναι που εκφράζει κυρίως το άμεσο αντικείμενο των μεταβατικών ρημάτων.

Με αιτιατική συντάσσονται τα ρήματα που σημαίνουν:

α) ενέργεια η οποία μεταβαίνει κατευθείαν και επιδρά σε κάποιο πρόσωπο ή πράγμα, που υπάρχει πριν να γίνει η ενέργεια του ρήματος, και του οποίου μεταβάλλει ή όχι την κατάσταση (εξωτερικό αντικείμενο):

Λούουσι τὸν παῖδα. Λαμβάνουσι τὰ ὄπλα.

β) δημιουργία κάποιου πράγματος, που δεν υπήρχε πριν να γίνει η ενέργεια του ρήματος (εσωτερικό αντικείμενο αποτελέσματος): Γράφω ἐπιστολήν. Ὀρύττω(= σκάβω) τάφρον.

Το αντικείμενο σε αιτιατική όταν δείχνει το ίδιο το περιεχόμενο που εκφράζει το ρήμα, λέγεται κυρίως

εσωτερικό ή σύστοιχο αντικείμενο:

Κινδυνεύουσι τὸν ἔσχατον κίνδυνον.

Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν νίκην λαμπράν.

55 Με σύστοιχο αντικείμενο, όπως και στη ν.ε., μπορεί να συντάσσεται κάθε ρήμα, και όχι μόνο μεταβατικό ρήμα ενεργητικής διαθέσεως:

Ζήσεις βίον κράτιστον, ἂν θυμοῦ κρατεῖς.

Νοσεῖ νόσον ἀγρίαν.

(πβ. ν.ε. Ἐζησε μια ζωή πλούσια. Κοιμήθηκε τον ύπνο του δικαίου).

Σημείωση. Το σύστοιχο αντικείμενο ετυμολογικά προέρχεται από την ίδια ρίζα του ρήματος αλλά και από τη ρίζα άλλου συνώνυμου ρήματος:

Ἐνίκησαν νίκην, αλλά και: Ἄσθενει ταύτην τὴν νόσον.

Ζῆ βίον μοχθηρόν.

56 Το σύστοιχο αντικείμενο κανονικά συνοδεύεται από ομοιόπτωτο επιθετικό προσδιορισμό. Αλλά πολλές φορές το σύστοιχο αντικείμενο παραλείπεται, αφού η έννοιά του εκφράζεται με το ίδιο το ρήμα,

και μένει μόνο ο επιθετικός προσδιορισμός. Τότε ο επιθετικός προσδιορισμός εκφέρεται σε ουδέτερο γένος συνήθως πληθυντικού αριθμού, οποιουδήποτε γένους και αν ήταν το σύστοιχο αντικείμενο που παραλείφτηκε:

λ.χ. η φράση: Ἐμὲ μὲν μεγάλας ζημίας ἐζημίωσε, τὴν δὲ πόλιν οὐ μικρὰς βλάβας ἔβλαψε διατυπώνεται τελικά:

Ἐμὲ μὲν **μεγάλα** ἐζημίωσε, τὴν δὲ πόλιν οὐ **μικρὰ** ἔβλαψε.

Σημείωση. Το σύστοιχο αντικείμενο μπορεί να παραλείπεται και όταν συνοδεύεται από ετερόπτωτο

προσδιορισμό:

ἀγωνίζομαι δρόμον (αντί: ἀγωνίζομαι ἀγῶνα δρόμου).

νικῶ ναυμαχίαν (αντί: νικῶ νίκην ναυμαχίας).

ἀποκρίνομαι τὸ ἐρωτώμενον (αντί: ἀποκρίνομαι ἀπόκρισιν τοῦ ἐρωτωμένου) κτλ.

Και εδῶ παραμένει ο ετερόπτωτος προσδιορισμός παίρνοντας την πτώση του σύστοιχου αντικειμένου που παραλείπεται,

(πβ. ν.ε. μυρίζει λιβάνι, αντί: μυρίζει μυρωδιά λιβανιού).

Πίνακας 4

ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

ΣΕ ΓΕΝΙΚΗ	
με ρήματα που σημαίνουν	Παραδείγματα
1. μνήμη ή λήθη	Μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης.
2. φροντίδα, επιμέλεια, φειδώ και τα αντίθετα	Ἐαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ. Χρόνου φείδου.

3. απόλαυση,
επιθυμία,
συμμετοχή,
πλησμονή,
στέρηση,
απαλλαγή,
απομάκρυνση
4. απόπειρα,
επιτυχία
ή αποτυχία
5. εξουσία
6. διαφορά

**Ἀπολαύσουσι τῶν σῶν ἀγαθῶν.
Ἄνθρωπος τοῦ εἰδέναι ὀρέγεται.
Ἡ ψυχὴ τοῦ θείου μετέχει.
Αἱ λήκυθοι μύρου γέμουσι.
Ἄπάντων στερήσομαι.**

**Πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα.
Ὅτου ἂν βουλώμεθα τευξόμεθα.
Τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχήσεις.
Θυμοῦ κράτει.**

Οὗτος πλεονεκτεῖ τῶν ἐχθρῶν.

ΣΕ ΓΕΝΙΚΗ

**με ρήματα που
σημαίνουν**

Παραδείγματα

7. αίσθηση

Μή μου ἄπτου.

8. έναρξη, λήξη

Ξενοφῶν ἤρχετο τοῦ λόγου.

9. σύνθετα με:

Παύσασθε μάχης.

από, εκ,

**Πολλοῖς ἢ γλώττα προτρέχει τῆς
διανοίας.**

κατά, προ,

Χρῆ μή καταφρονεῖν τοῦ

υπέρ

πλήθους.

ΣΕ ΔΟΤΙΚΗ

με ρήματα που σημαίνουν

- 1. φιλική ή εχθρική διάθεση**
- 2. ευπείθεια, ακολουθία, προσέγγιση, επικοινωνία**

Παραδείγματα

**Βεβοηθήκαμεν Εύβοεῦσι.
Ἐπολέμει τοῖς Θραξί.
Τοῖς νόμοις πείθου.
Τῇ ἀχαριστίᾳ ἔπεται ἡ
ἀναισχυντία.
Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει.
Μὴ κακοῖς ὀμίλει.**

ΣΕ ΔΟΤΙΚΗ

με ρήματα που σημαίνουν

3. πρέπει ή ταιριάζει

4. ομοιότητα, ισότητα, συμφωνία

Παραδείγματα

**Βασιλεῖ τοῦτο πρέπει.
Ὁ κόθορνος ἀρμόττει τοῖς
ποσὶν ἀμφοτέροις.
Φιλοσόφῳ ἔοικας.
Ἐξ ὀβολοῖ ἰσοῦνται δραχμῆ.
Τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς
λόγοις.**

**5. σύνθετα με: εν,
συν, υπό, επί,
παρά, περί, προς,
ὁμοῦ**

**Ἐμμένω τοῖς ὄρκοις.
Οὗτοι οἱ λόγοι οὐ συναρμότ-
τουσιν ἀλλήλοις.
Πάντες προσέβλεψαν αὐτῶ.**

ΣΕ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

με ρήματα που σημαίνουν

1. ενέργεια που μεταβαίνει σε κάτι που υπάρχει πριν από την ενέργεια του ρ.

2. δημιουργία κάποιου πράγματος που δεν υπήρχε πριν

Παραδείγματα

Λαμβάνουσι τὰ ὅπλα (Εξωτερικό αντικείμενο).

Γράφω ἐπιστολήν (Εσωτερ. αντικείμενο αποτελέσματος).

**3. Το αντικείμενο
εκφράζει το ίδιο
το περιεχόμενο
του ρήματος**

**Ένικησαν νίκηη λαμπράη
(Σύστοιχο αντικείμενο).**

Πίνακας 5

ΟΙ ΠΛΑΓΙΕΣ ΠΤΩΣΕΙΣ	
ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ- ΣΜΟΣ	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ- ΣΜΟΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΦΩΝΗΜΑ- ΤΩΝ
Η ΓΕΝΙΚΗ	
Ἄρετὴ τοῦ ἀνδρὸς. Πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν. Ξίφος σιδήρου.	Ἀξίως λόγου. Πολλαχοῦ τῆς γῆς.
Παῖς τριῶν ἔτῶν. Χωρίον δέκα μνῶν. Ἐνοχος δειλίας.	Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται. Φεῦ τῆς ἀνοίας.

**ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙ-
ΚΟΣ
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ-
ΣΜΟΣ**

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Η ΓΕΝΙΚΗ

**Τὸ πλοῖον ἤξει
τῆς ἐπιούσης
ἡμέρας.**

**Ὅργίζεται τῶν
ἀδικημάτων.
Πόσου διδάσκει
Εὐηνος;**

**Μέμνησο τῆς
κοινῆς τύχης.
Ἐαυτοῦ κήδε-
ται ὁ προνοῶν
ἀδελφοῦ.**

**Χρόνου φείδου.
Ἀπολαύουσι
τῶν ἀγαθῶν.
Ἡ ψυχὴ τοῦ θεί-
ου μετέχει.**

**ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ**

**ΠΡΟΣΔΙΟ-
ΡΙΣΜΟΣ
ΕΠΙΡΡΗΜΑ-
ΤΩΝ
ΕΠΙΦΩΝΗ-
ΜΑΤΩΝ**

Η ΓΕΝΙΚΗ

**Πόλεμος
Πελοποννησίων
καί Ἀθηναίων.
Μιμηταὶ τῶν προ-
γόνων.
Ἄμνήμων τῶν κιν-
δύνων, ἐπιμελής
τῶν θείων, πλή-
ρης ὕδατος κτλ.
Ἄλκιβιάδης νεώτε-
ρος Περικλέους.**

**ΕΠΙΡΡΗΜΑ-
ΤΙΚΟΣ
ΠΡΟΣΔΙΟ-
ΡΙΣΜΟΣ**

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Η ΓΕΝΙΚΗ

**Ὡς τις ἔχει
εὐνοίας.**

**Ἐπίσχεσ
αὐτοῦ.**

**Αἱ λήκυθοι μύρου γέ-
μουσι.**

**Ἀπάντων στερήσο-
μαι.**

**Τῶν δικαίων οὐδενὸς
ἀτυχήσεις.**

Θυμοῦ κράτει.

**Οὗτος πλεονεκτεῖ
τῶν ἐχθρῶν.**

**ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ-
ΣΜΟΣ**

**ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ-
ΣΜΟΣ
ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ
ΕΠΙΦΩΝΗΜΑ-
ΤΩΝ**

Η ΓΕΝΙΚΗ

Η ΔΟΤΙΚΗ

**Ἐχθροὶ ἀλλή-
λοις.**

**Ὅμοροι τοῖς
Δωριεῦσι.**

**Ἄπρεπές τοῖς
φύλαξιν.**

Ἄμα τῷ ἤρι.

Ὅμοῦ τῷ πηλῷ.

**ΕΠΙΡΡΗΜΑ-
ΤΙΚΟΣ
ΠΡΟΣΔΙΟ-
ΡΙΣΜΟΣ**

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Η ΓΕΝΙΚΗ

**Μή μου ἄπτου.
Ξενοφῶν ἦρχετο
τοῦ λόγου.
Μένων οὐδενὸς κα-
τεγέλα.**

Η ΔΟΤΙΚΗ

**Τὰ τρόπαια
Μαραθῶνι.**

**Βεβοηθήκαμεν
Εὐβοεῦσιν.
Ἐπολέμει τοῖς
Θραξί.**

**ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ-
ΣΜΟΣ**

**ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ-
ΣΜΟΣ
ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ
ΕΠΙΦΩΝΗΜΑ-
ΤΩΝ**

Η ΔΟΤΙΚΗ

**Ὅμοιοι ἀλλή-
λοις.
Ἐρρωμενέστα-
τοι ταῖς
ψυχαῖς.
Ταχὺς ποσίν.**

**Συμφερόντως
τοῖς φίλοις.**

**ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙ-
ΚΟΣ
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ-
ΣΜΟΣ**

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Η ΔΟΤΙΚΗ

**Τῷ ἐπιόντι ἔτει.
Λιμῷ ἀπέθανον.
Ἔκρουε τὴν θύ-
ραν τῇ βακτη-
ρία.
Δρόμῳ ἴεντο.
Κατέπλευσεν εἰς
Πάρον ναυσίν.
Ἐστέρησε τῆς
μάχης πέντε
ἡμέραις.
Πῶς ἔχετε ταῖς
διανοίαις;**

**Τοῖς νόμοις πεί-
θου.
Τῇ ἀχαριστίᾳ
ἔπεται ἡ ἀναι-
σχυντία.
Ὅμοιος ὁμοίῳ
ἀεὶ πελάζει.
Βασιλεῖ τοῦτο
πρέπει.
Φιλοσόφῳ ἔοι-
κας.**

**ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ-
ΣΜΟΣ**

**ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ-
ΣΜΟΣ
ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ
ΕΠΙΦΩΝΗΜΑ-
ΤΩΝ**

Η ΔΟΤΙΚΗ

**ΕΠΙΡΡΗ-
ΜΑΤΙΚΟΣ
ΠΡΟΣΔΙΟ-
ΡΙΣΜΟΣ**

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Η ΔΟΤΙΚΗ

Ἐξ ὀβολοί
ἰσοῦνται δραχμῇ
Τὰ ἔργα οὐ συμφω-
νεῖ τοῖς λόγοις.

Ἐμμένω τοῖς ὄρκοις.

**ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ-
ΣΜΟΣ**

**ΠΡΟΣΔΙΟΡΙ-
ΣΜΟΣ
ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ
ΕΠΙΦΩΝΗΜΑ-
ΤΩΝ**

Η ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

**Τυφλὸς τὰ
τ'ῶτα τὸν τε
νοῦν τὰ τ'
ὄμματ' εἶ.**

**Μὰ Δία.
Νὴ Δία.
Εὖ ἔχω τὸ
σῶμα.**

**Τάφρος τὸ
βάθος ὀργυιαὶ
τρεῖς.**

**ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΣ
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ**

**ΑΝΤΙΚΕΙΜΕ-
ΝΟ**

Η ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

**Ἐφύλαξαν ἔτι
νύκτα.
Ἀπέχει Πλάταια
Θηβῶν **σταδίους**
ἑβδομήκοντα.
Αἱ σπονδαὶ
ἐνιαυτὸν ἔσονται.
Τί τηνικάδε ἀφίξαι,
ὦ Κρίτων;
Προῖκα ἐργάζεται.
Τὰς φρένας
ὑγιαίνουσιν.**

**Λαμβάνουσι
τὰ ὅπλα.
Γράφω ἐπι-
στολήν.**

**Ἐνίκησαν νί-
κην** λαμπράν.

δ) Δίπτωτα ρήματα

1. Με δύο αιτιατικές:

57 Με δύο αντικείμενα και τα δύο σε αιτιατική συντάσσονται:

α. τα ρήματα αἰτῶ(= ζητώ), ἐρωτῶ, εἰσπράττω, ἀποκρύπτω, ἀποστερῶ κ.τ.ό.:

Ἀρίστιππος αἰτεῖ **Κῦρον** εἰς δι-
σχίλιους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν
μισθόν.

Οὐ **τοῦτο** ἐρωτῶ σε (πβ. ν.ε. δε
σε ρωτῶ αυτό).

Διογείτων **τὴν θυγατέρα** ἔκρυ-
πτε **τὸν θάνατον** τοῦ ἀνδρός.
Σεύθης **ἡμᾶς** ἀποστερεῖ **τὸν μι-**
σθόν.

(αλλά ν.ε. **Μου ζήτησε χρήματα. Της έκρυβε το θάνατο του αντρός της. Μου στέρησε αυτή τη χαρά**).

Σημείωση. Υπάρχει και η σύνταξη: αἰτῶ ἢ εἰσπράττω τι παρά τινος και ἀποστερῶ τινά τινος: Εὐηθές (= αφελές) ἐστὶν αἰτεῖν ἡγεμόνα παρὰ τούτου. Οὗτος ἐμὲ τῶν πατρῶων ἀπεστέρησεν.

β. τα ρήματα διδάσκω, ἀναμνήσκω (= υπενθυμίζω) κ.τ.ό.:

Οἱ Πέρσαι διδάσκουσι τοὺς παῖδας σωφροσύνην.

Ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν

προγόνων τῶν ἡμετέρων **κινδύ-
νους. (πβ. ν.ε. διδάσκει τον Πέ-
τρο χορό).**

γ. τα ρήματα ἐνδύω, ἐκδύω (= ξεντύ-
νω):

Ὁ πάππος τὸν **Κῦρον** καλήν
στολήν ἐνέδυσσε.

Παῖς μέγας **παῖδα** μικρὸν ἐξέδυ-
σε τὸν **χιτῶνα**.

δ. πολλά μεταβατικά ρήματα, ὅταν
παίρνουν ἐκτός ἀπὸ το ἀντικείμενο
σε αιτιατική και σύστοιχο ἀντικείμε-
νο:

Ἔκαστον εὐηργέτουν τὴν μεγί-
στην **εὐεργεσίαν**
Σωκράτης τὰ **μέγιστα** πάντα
τοὺς **βουλομένους** ὠφέλει.

Τέτοια ρήματα συχνά είναι τα: δρῶ,
ποιῶ, ἐργάζομαι, ἀγορεύω, λέγω:

Ὁ πολλὰ κακὰ δρῶν τοὺς
ἄλλους καὶ πάσχει αὐτὸς πολλὰ
ἕτερα.

Ἡμεῖς ὑμᾶς κακὸν οὐδὲν πώπο-
τε ἐποιήσαμεν.

Οἱ πονηροὶ αἰεὶ τι κακὸν ἐργά-
ζονται τοὺς ἐγγυτάτῳ ἑαυτῶν
ὄντας (= σ' αὐτοὺς που εἶναι
πολύ κοντά τους).

Οὐ φροντιστέον ὅ,τι ἐροῦσιν οἱ
πολλοὶ ἡμᾶς.

Άμεσο αντικείμενο είναι η αιτι-
ατική που δείχνει πρόσωπο (λ.χ.
Κῦρον, σε, τήν θυγατέρα, ἡμᾶς κτλ.)
και έμμεσο η άλλη αιτιατική (ξένους
καί μισθόν, τοῦτο, τόν θάνατον, τόν

μισθόν κτλ.).

58 Με δύο αιτιατικές συντάσσονται επίσης τα ρήματα: ὀνομάζω, νομίζω, ἐκλέγω, διορίζω, ποιῶ κ.τ.ό.:

Τὴν τοιαύτην **δύναμιν ἀνδρείαν**
ἔγωγε καλῶ.

Νόμιζε τὴν μὲν **πατρίδα οἶκον**,
τοὺς δὲ **πολίτας ἑταίρους**.

Σ' αυτή την περίπτωση η μία από τις δύο αιτιατικές είναι κατηγορούμενο στην άλλη (λ.χ. ἀνδρείαν και οἶκον είναι κατηγορούμενα στα αντικείμενα δύναμιν και πατρίδα αντίστοιχα).

(π.β. ν.ε. τον διόρισαν διευθυντή).

59 2. Με αιτιατική και γενική:

Με δύο αντικείμενα το ένα σε αιτιατική (το άμεσο) και το δεύτερο σε γενική (το έμμεσο) συντάσσονται:

α. τα ρήματα ἔστιῶ (= φιλεύω), πληρῶ (= γεμίζω), κενῶ (= αδειάζω) κ.τ.ό.:

Λόγων ὑμᾶς Λυσίας εἰστία.

Δοκῶ μοί σε εὐωχήσειν καινῶν λόγων (= μου φαίνεται ότι θα σου προσφέρω καινούριες ειδήσεις).

Πληρῶ τὴν ὑδρίαν ὕδατος.

Μυριάδας πόλεις ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐκένωσεν.

(αλλά ν.ε. Τον φίλεψαν ἀμύγδαλα. Γεμίζω το ποτήρι κρασί).

β. τα ρήματα ἀκούω, μανθάνω
(= πληροφορούμαι):

Ἑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν
τὴν ἀλήθειαν.

Μάθε μου καὶ τάδε.

(πβ. ν.ε. μου ἐμαθες κάτι χρήσι-
μο).

γ. τα ρήματα λαμβάνω (= πιάνω),
ἄγω (= οδηγώ), κωλύω (= εμποδίζω),
ἀποστερῶ κ.τ.ό.:

Ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν
(= ἐπίασαν ἀπὸ τη ζώνη τον Ορ.)

Οἱ Ἡλεῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους
ἐκώλυον τοῦ ἀγῶνος.

Οὗτος ἐμὲ τῶν πατρῶων ἀπε-
στέρησεν (βλ. καὶ §57 α).

(πβ. ν.ε. της πήραν το παιδί
της).

δ. τα ρήματα πωλῶ, ὠνοῦμαι (= αγοράζω), τιμῶ (= καθορίζω τιμή) κ.τ.ό. που αναφέρονται σε αξία, τίμημα:

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα **τάγαθὰ** οἱ θεοί (= με τους κόπους μας τα πουλούν...).

Ὦνούμεθα **μικρὰ** πολλοῦ **ἀργυρίου**.

Με τα ρήματα αυτά η γενική φανερώνει την αξία ή το τίμημα (βλ. §43, 3).

ε. τα ρήματα που σημαίνουν ψυχικό πάθος όπως: θαυμάζω, μακαρίζω, ὀργίζομαι κ.τ.ό. και τα δικαστικά ρήματα, όπως: αἰτιῶμαι (= κατηγορώ), διώκω (= κατηγορώ στο δικαστήριο), γράφομαι (= καταγγέλλω):

Ζηλῶ σε τοῦ πλοῦτου (= σε ζηλεύω για τα πλούτη).

Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράψατο (= τον κατάγγειλε για ασέβεια).

Με τα ρήματα αυτά η γενική φανερώνει την αιτία (βλ. §43,2).

στ. Πολλά ρήματα σύνθετα με τις προθέσεις από, εκ, προ, λ.χ. ἀποτρέπω, ἐκβάλλω (= εξορίζω, διώχνω), προτάσσω κτλ. και κυρίως ρήματα σύνθετα με την πρόθεση κατά που έχουν δικαστική έννοια, λ.χ. καταγιγνώσκω, καταψηφίζομαι κτλ.:

Ἀποτρέπει με τούτου.

Μή με πλοῦτου τοῦ παρόντος ἐκβάλης.

Προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἰππέας.

Οἱ Ἀθηναῖοι **Σωκράτους θάνατον** κατέγνωσαν (= καταδίκασαν το Σ. σε θάνατο).
Κλοπὴν αὐτοῦ κατεψηφίσαντο (= τον καταδίκασαν για κλοπή).

3. Με αιτιατική και δοτική

60 Με δύο αντικείμενα το ένα σε αιτιατική (το άμεσο) και το δεύτερο σε δοτική (το έμμεσο) συντάσσονται:

α. τα ρήματα λέγω, ὑπισχνούμαι (= υπόσχομαι), δείκνυμι, δίδωμι, φέρω και τα συνώνυμά τους:

Πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ.
Ἦ μωρία δίδωσιν ἄνθρωποις κακά.

§60

67 / 60 - 61

Σιγή γυναιξὶ κόσμον (= στολισμόν) φέρει.

β. τα ρήματα που σημαίνουν εξίσωση, εξομοίωση, μείξη κ.τ.ό.:

**Ὁ σίδηρος ἀνισοῖ (= εξισώνει)
τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν
πολέμῳ.**

**Κεράννυμι (= ανακατεύω) ὕδωρ
τῷ οἴνω (πβ. §52,2 και 4).**

**γ. πολλά ρήματα σύνθετα με τις
προθέσεις ἐν ἢ σύν;**

**Ὁ θεὸς τὴν ψυχὴν κρατίστην
ἐνεφύσησε τῷ ἀνθρώπῳ.**

**Καὶ ἀμίππους πεζοὺς συνέτα-
ξεν αὐτοῖς (= δίπλα σ' αυτούς
παράταξε και πεζοὺς γρήγο-
ρους σαν τ' ἄλογα) (πβ. §52, 5).**

4. Με γενική και δοτική

61 Με δύο αντικείμενα, το ένα σε γενική (το άμεσο) και το δεύτερο σε δοτική (το έμμεσο) συντάσσονται:

α. τα ρήματα μετέχω, κοινωνῶ, μεταδίδωμι, παραχωρῶ και τα συνώνυμα:

Μετεσχήκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων.

Χρῆ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις.

Τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ.

Η γενική (τοῦ βάρους, τῆς ἐλευθερίας) φανερώνει σ' αυτές τις περιπτώσεις το σύνολο από το οποίο

λαμβάνεται ένα μέρος (λ.χ. στο προτελευταίο παράδ. = πρέπει να μεταδίδει κανείς στους φίλους ένα μέρος από τα βάρη του κτλ.). Βλ. γεν. διαιρετ. §32, 2.

β. τα δικαστικά ρήματα τιμῶ = ορίζω (ως δικαστής) σε κάποιον ως ποινή κάτι και τιμῶμαι = προτείνω (ως κατηγορος) για κάποιον ως ποινή κάτι:

Ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμήσαιτε.

Ἀποθάνοις ἂν, εἰ βούλοιο ὁ κατηγορος θανάτου σοι τιμᾶσθαι. (βλ. και §32, 5).

Πίνακας 6

ΔΙΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

Με δύο αιτιατικές	Με αιτιατική και γενική	Με αιτιατική και δοτική	Με γενική και δοτική
Ού τουτο έρωτώ σε.	Πληρώ τήν ύδρίαν ύδατος	Λέγω ύμίν τήν αλήθειαν.	Μετασχή-καμεν ύμίν τών ιερών.
Διδάσκουσι τους παίδας σωφροσύνην	Έμοϋ άκούσεσθε πάσαν τήν αλήθειαν.	Έ μωρία δι-δωσιν τοίς ανθρώποις κακά.	Χρή του βάρους με-ταδιδόναι τοίς φίλοις.

Ἐνέδυσσε
τὸν Κύρον
καλὴν στο-
λήν

Οὔτος
ἐμὲ τῶν
πατρῶων
ἀπεστέρη-
σε.

Κεράννου-
μι ὕδωρ τῷ
οἴνῳ.

Ἴσως ἂν
μοι, ὦ
ἄνδρες δι-
κασταί,
φυγῆς τι-
μήσαιτε.

Ἵμᾶς
κακὸν
οὐδὲν
ἐποιήσα-
μεν

Τῶν πόνων
πωλοῦσι
τάγαθὰ οἱ
θεοὶ.

Ὁ θεὸς τὴν
ψυχὴν ἐνε-
φύσησε τῷ
ἀνθρώπῳ.

Βούλεται ὁ
κατήγορος
θανάτου σοι
τιμᾶσθαι.

Με δύο αιτιατικές	Με αιτιατική και γενική	Με αιτιατική και δοτική	Με γενική και δοτική
Νόμιζε τήν πατρίδα οἴκον	Ζηλῶ σε τοῦ πλούτου. Κλοπήν αὐτοῦ κατεψηφί- σαντο.	Καὶ πεζοὺς συνέταξεν αὐτοῖς.	

2. ΜΕΣΑ ΡΗΜΑΤΑ

62 Τα μέσα ρήματα γενικά φανερώνουν, όπως και τα ενεργητικά, ενέργεια του υποκειμένου η οποία όμως επιστρέφει στο υποκείμενο ή βρίσκεται σε άλλη ιδιαίτερη σχέση μ' αυτό. Έτσι τα μέσα ρήματα ανάλογα με την ιδιαίτερη σημασία τους διαιρούνται σε: μέσα αυτοπαθή, μέσα πλάγια, μέσα αλληλοπαθή και μέσα δυναμικά.

63 α) Μέσα αυτοπαθή (ή ευθέα) λέγονται τα μέσα ρήματα που σημαίνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου επιστρέφει άμεσα και απευθείας στο ίδιο το υποκείμενο:

§§62,63

75 / 62

Ὁ παῖς γυμνάζεται.

Ἐκέλευον αὐτὸν λούσασθαι

**(= τον παρακαλούσαν να λου-
στεί (πβ. ν.ε. Μην παινεύεσαι.
Δεν πλύθηκες ακόμα;)).**

**Συχνά αντί για τα μέσα αυτοπα-
θή χρησιμοποιείται το ενεργητικό
ρήμα με αντικείμενο την αυτοπαθή
αντωνυμία: γυμνάζομαι - γυμνάζω
ἑμαυτόν.**

**Σημείωση. Ὄταν η αυτοπάθεια
περιορίζεται σε ένα μόνο μέρος του
υποκειμένου, τότε το μέρος αυτό
εκφέρεται σε αιτιατική ως αντικείμε-
νο του μέσου ρήματος:**

Οὐ λούονται ὕδατι τὸ σῶμα.

**Τους πόδας ένίψατο.
(πβ. ν.ε. πλύθηκε αλλά έπλυνε
τα χέρια του).**

**64 β) Μέσα πλάγια, λέγονται τα μέ-
σα ρήματα που σημαίνουν ενέργεια
του υποκειμένου η οποία επιστρέ-
φει σ' αυτό έμμεσα και πλάγια*. Τα
μέσα πλάγια διαιρούνται σε:**

*** Τα μέσα αυτοπαθή και τα μέ-
σα πλάγια ανήκουν στα ρήματα
που τα ονομάζουν μέσα αντανά-
κλαστικά, γιατί η ενέργεια του υπο-
κειμένου επιστρέφει σ' αυτό το
ίδιο ή άμεσα και κατευθείαν ή έμμε-
σα και πλάγια (πβ. και αυτοπαθείς
αντωνυμίες §110, 1 και 2β).**

1. μέσα διάμεσα, όσα σημαίνουν ότι η ενέργεια γίνεται από το υποκείμενο στον εαυτό του ή σε ό,τι του ανήκει διαμέσου άλλου:

Κείρομαι τήν κόμην (= κόβω τα μαλλιά μου με τη βοήθεια του κουρέα).

Ὁ πατήρ τούς παῖδας παιδεύεται (= ο π. εκπαιδεύει τα παιδιά του με τη βοήθεια των δασκάλων).

Εύαγόρας τριήρεις έναυπηγήσατο (= κατασκεύασε πολεμικά πλοία με τη βοήθεια των ναυπηγών).

2. μέσα περιποιητικά (ή «μέσα ωφελείας»), όσα σημαίνουν ενέργεια που εκτελεί το υποκείμενο για

δική του χρήση ή ωφέλεια:

Πορίζομαι χρήματα (= βρίσκω για τον εαυτό μου χρήματα).

**Ἄγομαι γυναῖκα (= παίρνω γυναῖκα ως σύζυγό μου),
(πβ. ν.ε. Συμβουλευόμαι το γιατρό. Δανείζομαι χρήματα).**

Τα μέσα περιποιητικά ισοδυναμούν με ενεργητικά ρήματα που έχουν αντικείμενο αυτοπαθή αντωνυμία σε δοτική:

Πορίζω ἑμαυτῷ χρήματα.

Ἄγω ἑμαυτῷ γυναῖκα.

Σημείωση α΄. Για τη διαφορά ενεργητικού και μέσου πλάγιου ρήματος πβ.: Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν – Οἱ Ἀθηναῖοι νόμους ἔθεντο. (τίθημι ἢ γράφω νόμους λέγεται για το νομοθέτη, τίθεμαι ἢ γράφομαι νόμους λέγεται για την πόλη ἢ το λαό = γράφω νόμους διαμέσου του νομοθέτη).

Σημείωση β΄. Και στην αρχαία γλώσσα, ὅπως συνήθως στη ν.ε., χρησιμοποιεῖται κάποτε ενεργητικό ρήμα ἀντί για μέσο πλάγιο: Λύσανδρος τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζε (= ἐπισκεύαζε τα πλοία διαμέσου των τεχνιτῶν). (πβ. ν.ε. χτίζω σπίτι, ενν. με τους οικοδόμους).

65 γ) Μέσα αλληλοπαθή, όσα σημαίνουν μια κοινή ενέργεια, δύο ή περισσότερων υποκειμένων, η οποία πηγάζει αμοιβαία από το ένα στο άλλο:

Συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἔω-
θοῦντο (= χτυπώντας τις ασπί-
δες τους ἔσπρωχνε ο ένας τον
άλλον).

Διενείμαντο τὴν ἀρχὴν Ζεὺς καὶ
Ποσειδῶν καὶ Πλούτων (= μοίρα-
σαν μεταξύ τους την εξουσία
ο...).

Τα αλληλοπαθή ρήματα βρί-
σκονται κανονικά στον πληθυντικό
αριθμό και μπορούν να αναλύονται
σε ενεργητικά ρήματα με αντικείμε-
νο την αλληλοπαθή αντωνυμία:

έωθοῦντο = έώθουν αλληλους, διε-
νειμαντο = διένειμαν αλληλοις, φι-
λοῦνται ή μισοῦνται = φιλοῦσιν ή μι-
σοῦσιν αλληλους.

(πβ. ν.ε.: Τσακώνονται κάθε μέρα.
Αύριο να τηλεφωνηθούμε).

Σημείωση. Αντί για το μέσο αλ-
ληλοπαθές ρήμα χρησιμοποιείται
επίσης το ενεργητικό ρήμα με αντι-
κείμενο την αλληλοπαθή ή την αυ-
τοπαθή αντωνυμία του γ' προσώ-
που:

Οι ύπηρέται **διέφθειρον αλληλους.**
Φθονοῦντες έαυτοῖς μισοῦσιν
αλληλους (= φθονούνται μεταξύ
τους γι' αυτό και μισούνται).

(πβ. ν.ε.: Υποστηρίζονται μεταξύ

τους ή υποστηρίζει ο ένας τον άλλον).

66 δ) Μέσα δυναμικά, όσα σημαίνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί χρησιμοποιώντας όλες τις σωματικές και πνευματικές δυνάμεις του:

πολιτεύομαι = ενεργώ ως πολίτης, συμμετέχω στην πολιτική (το ενεργητικό ρήμα πολιτεύω = είμαι πολίτης)

λύομαι αιχμάλωτον = ελευθερώνω έναν αιχμάλωτο πληρώνοντας λύτρα.

ποιοῦμαι πόλεμον = πολεμώ.
(πβ. ν.ε. Αυτός φορτώνεται όλα

τα βάρη της οικογένειας. Νοιάζομαι για κάτι).

Σημείωση α'. Σπάνια ο ενεργητικός και ο μέσος τύπος ενός ρήματος έχουν την ίδια σημασία, όπως λ.χ. στρατοπεδεύω και στρατοπεδεύομαι, σιδηροφορῶ και σιδηροφοροῦμαι κτλ.

Συνήθως τα μέσα ρήματα χρησιμοποιούνται με διαφορετική σημασία από τα ενεργητικά, λ.χ.

μισθῶ τι = νοικιάζω κάτι σε άλλον — μισθοῦμαί τι = νοικιάζω κάτι από άλλον πληρώνοντας μισθό για δική μου χρήση·
ποιῶ τινα δοῦλον = κάνω κάποιον δούλο σε άλλον —

ποιουῦμαί τινα δοῦλον = κάνω κάποιον δούλο μου.

ἄρχω λόγου = αρχίζω να μιλά πρώτος — ἄρχομαι τοῦ λόγου = αρχίζω να μιλά (το ενεργητικό ρήμα ἄρχω σημαίνει αρχίζω σε σχέση με τους άλλους, ενώ το μέσο ρήμα ἄρχομαι σε σχέση με την αρχή ή τη λήξη του λόγου μου), λ.χ. Ἄρχεται ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων — Ἄδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες.

Γενικά με το ενεργητικό ρήμα ο συγγραφέας τονίζει περισσότερο την ενέργεια του υποκειμένου στη σχέση της με κάποιο άλλο πρόσωπο ή πράγμα, ενώ με το μέσο τη

σχέση που έχει η ενέργεια αυτή με το ίδιο το υποκείμενο.

Σημείωση β'. Η σημασία των μέσων ρημάτων δεν είναι δυνατό να καθορίζεται πάντοτε με ακρίβεια. Το ίδιο μέσο ρήμα μπορεί να μην έχει πάντοτε την ίδια σημασία και έτσι να μην ανήκει πάντοτε στην ίδια κατηγορία' λ.χ. οίκοδομοῦμαι οίκίαν μπορεί να σημαίνει: χτίζω σπίτι με τους οικοδόμους (μέσο διάμεσο) αλλά και χτίζω σπίτι ενεργώντας και ο ίδιος, επιβλέποντας, δαπανώντας κτλ. (μέσο δυναμικό).

(πβ. ν.ε. η κυρία χτενίζεται = ή μόνη της: αυτοπαθές, ή από την κομμώτρια: πλάγιο διάμεσο).

3. ΠΑΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

67 Τα παθητικά ρήματα φανερώνουν ότι το υποκείμενο δέχεται μια ενέργεια από κάποιο άλλο πρόσωπο ή πράγμα, δηλαδή παθαίνει κάτι. Βρίσκονται συνήθως στη μέση φωνή, αλλά και στην ενεργητική φωνή υπάρχουν παθητικά ρήματα, όπως θα δούμε παρακάτω.

68 Το πρόσωπο ή το πράγμα από το οποίο προέρχεται αυτό που παθαίνει το υποκείμενο λέγεται ποιητικό αίτιο:

Ἀπέθανε μισούμενος ὑπὸ πάντων.

Ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυ-
ράννων ἔργον ἀξιόλογον.

Εἰ ταῦτα λέξεις, ἐχθαρῆ ἔξ ἐμοῦ
(= θα μισηθεῖς ἀπὸ μένα).

Κῦρος οὕτως ἐτελεύτησεν
(= πέθανε) ὡς παρὰ πάντων
ὁμολογεῖται.

Μεγακλῆς δεινὸν τι ἔσχε ἀτιμά-
ζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου (= ο
Μ. το θεώρησε φοβερό να προ-
σβάλλεται ἀπὸ τον Π.).

Ταῦτα Θεμιστογένει τῷ Συρα-
κοσίῳ γέγραπται (= ἔχουν γρα-
φεί ἀπὸ το Θ.).

Ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέ-
ος (= πρέπει εμεῖς να περάσου-
με τον π.).

Ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς
ἀνθρώπῳ (ἐστί) (= δεν αξίζει

να ζει ο άνθρωπος μια ζωή χωρίς να σκέφτεται και να ερευνά).

Το ποιητικό αίτιο εκφέρεται:

α) με την πρόθεση ύπό και γενική (ή σπανιότερα: από, έκ, παρά, προς και γενική).

β) με δοτική ονόματος ή αντωνυμίας, χωρίς πρόθεση, συνήθως όταν υπάρχει ρήμα συντελικού χρόνου (παρακείμενου, υπερσυντέλικου, συντελ. μέλλοντα) ή ρηματικό επίθετο σε -τέος και, συχνά, -τός. (βλ. §53γ3).

(πβ. ν.ε. Προδόθηκε από τους συνεργάτες του. Σεβαστός σε όλους. Γη ποτισμένη με ιδρώτα).

69 Τα παθητικά ρήματα κανονικά σχηματίζονται από ενεργητικά μεταβατικά ρήματα, μονόπτωτα ή δίπτωτα. Κατά τη μετατροπή της ενεργητικής συντάξεως σε παθητική γίνονται οι ακόλουθες αλλαγές:

α) Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας – Οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Το υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται ποιητικό αίτιο στο παθητικό ρήμα, και το αντικείμενο γίνεται υποκείμενο του παθητικού ρήματος.

β) Οἱ Ἀθηναῖοι εἶλοντο Ἀλκιβιάδην στρατηγόν (= οἱ Αθ. εξέλεξαν τον Αλκ. στρατηγό) — Ἀλκιβιάδης ἠρέθη στρατηγός, ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.

Εκτός από τις αλλαγές που είδαμε στο παράδειγμα α, το κατηγορούμενο (στρατηγόν) του αντικειμένου του ενεργητικού ρήματος μένει κατηγορούμενο αλλά του υποκειμένου του παθητικού ρήματος.

γ) Ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν παῖδα τὴν μουσικὴν – Ὁ παῖς διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τὴν μουσικὴν.

Τῇ στρατιᾷ ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεσσάρων μηνῶν – Τῇ στρατιᾷ ἀπεδόθη ὑπὸ τοῦ Κύρου μισθὸς τεσσάρων μηνῶν.

Το υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται ποιητικό αίτιο και το άμεσο αντικείμενο (τόν παῖδα, μισθόν) του ενεργητικού ρήματος γίνεται υποκείμενο του παθητικού.

Αλλά το δεύτερο αντικείμενο, το έμμεσο (τήν μουσικήν, τῆ στρατιᾶ), παραμένει έμμεσο αντικείμενο στο παθητικό ρήμα.

70 Μερικά ενεργητικά ρήματα έχουν ως παθητικό ένα άλλο ρήμα ενεργητικής ή μέσης φωνής ή μια περίφραση όπως:

ἀποκτείνω (= σκοτώνω) τινά - ἀποθνήσκω (= σκοτώνομαι) ὑπό τινος,
ἐκβάλλω (= εξορίζω) τινά - ἐκπίπτω (= εξορίζομαι) ὑπό τινος
εὖ λέγω (= επαινῶ) τινά - εὖ ἀκούω (= επαινούμαι) ὑπό τινος
εὖ ποιῶ (= ευεργετῶ) τινα - εὖ πάσχω (= ευεργετούμαι) ὑπό τινος

αἴρω (= συλλαμβάνω, κυριεύω)
- ἀλίσκομαι (= συλλαμβάνομαι,
κυριεύομαι).
(αλλά και αἴροῦμαι = εκλέγω -
αἴροῦμαι = εκλέγομαι)
δίκην λαμβάνω παρά τινος (= τι-
μωρῶ κάποιον) - δίκην δίδωμί
τινι(= τιμωρούμαι από κάποιον)
μισῶ τινά - μισοῦμαι ἢ μισητὸς
γίγνομαι ἢ μίσος ἔχω πρὸς τινος
ζημιῶ τινά - ζημιοῦμαι ἢ ζημίαν
λαμβάνω παρά τινος
(πβ. ν.ε. ζηλεύω - γίνομαι ζη-
λευτός, συγχωρῶ - παίρνω
συγχώρηση).

71 Με περίφραση σχηματίζεται κα-
νονικά ο παθητικός τύπος των απο-
θετικών ρημάτων, λ.χ.:

αἰδοῦμαι τινα (= ντρέπομαι, σέβομαι κάποιον) – αἰδοῦς τυγχάνω ὑπό τινος (= με σέβεται κάποιος)

αἰτιῶμαι τινα (= κατηγορῶ κάποιον) – αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπό τινος (= κατηγοροῦμαι)

(πβ. ν.ε. δέχομαι ενεργ. διαθ. - γίνομαι δεκτός παθ. διαθ., περιποιούμαι ενεργ. διαθ. - βρίσκω περιποίηση παθητ. διαθ.).

4. ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΡΗΜΑΤΑ

72 Τα ουδέτερα ρήματα, δηλαδή αυτά που φανερώνουν ότι το υποκείμενο ούτε ενεργεί ούτε δέχεται

καμιά ενέργεια αλλά βρίσκεται απλώς σε μια κατάσταση, είναι κυρίως ενεργητικά, όπως: ζῶ, ὑγιαίνω, σωφρονῶ κτλ.

Ἄεί ποτε ζῆ τ'άγραπτα κάσφαλή θεῶν νόμιμα.

Οἱ πολέμοιοι ἡσυχάζουσι.

ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΡΟΣΩΠΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ

73 Μερικά ρήματα, όπως και στη ν.ε., λέγονται απρόσωπα ή τριτοπρόσωπα, γιατί βρίσκονται συνήθως, ή μόνο, στο γ' ενικό πρόσωπο και δεν έχουν ως υποκείμενο ένα πρόσωπο ή πράγμα. Μερικά από

τα πιο συχνά είναι:

**δεῖ (= είναι ανάγκη), χρή (= πρέπει),
προσῆκει (= ταιριάζει), ἄρκει, πρέπει,
ἐγχωρεῖ (= επιτρέπεται), ἔστι (= εἶ-
ναι δυνατό), ἔξεστι (= επιτρέπεται,
εἶναι δυνατό), ἔνεστι (= εἶναι δυνα-
τό), πάρεστι (= εἶναι δυνατό), δοκεῖ
(= φαίνεται, φαίνεται καλό, αποφα-
σίζεται), μέλει (= υπάρχει φροντί-
δα), λέγεται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλε-
ται, νομίζεται κτλ.**

**Μερικά από τα απρόσωπα ρή-
ματα χρησιμοποιούνται και ως
προσωπικά, λ.χ. δεῖ και δέω (= έχω
ανάγκη), δοκεῖ και δοκῶ (= φαίνο-
μαι, νομίζω), λέγεται και λέγομαι
κτλ.**

Εκτός από τα απρόσωπα ρήμα-

τα υπάρχουν και οι απρόσωπες εκφράσεις που σχηματίζονται:

α) με το ρήμα ἔστί και ένα ουσιαστικό ή το ουδέτερο ενός επιθέτου ή μετοχής, λ.χ. ἀνάγκη ἔστί, καιρός ἔστι, ἄξιόν ἔστι, ῥαδίον ἔστι (=εἶναι εύκολο), βιωτόν ἔστι, διδακτέον ἔστί, πρέπον ἔστί, εἰκός ἔστι (=εἶναι φυσικό, λογικό) κτλ.

β) με το ρήμα ἔχει και κάποιο επίρρημα, λ.χ. ἀναγκαίως ἔχει, καλῶς ἔχει, ῥαδίως ἔχει κτλ.. (Βλ. και §97β).

74 Τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις παίρνουν συνήθως έναν προσδιορισμό σε

δοτική που δείχνει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται το ρήμα και λέγεται δοτική προσωπική (βλ. §53):

Ἔδοξεν αὐτοῖς πορεύεσθαι (= φάνηκε καλό σ' αυτούς να προχωρήσουν, αποφασίστηκε ή αποφάσισαν να...).

Ταῦτα οὐ δυνατόν ἐστὶν ἀνθρώποις εὐρεῖν.

(πβ. ν.ε. μου είναι αδύνατο να το κάνω).

Επίσης παίρνουν συνήθως ως υποκείμενο ἀναρθρο απαρέμφατο:

Δεῖ γράμματα μαθεῖν καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν (= πρέπει να μάθει κανείς γράμματα και αφού

μάθει να έχει μυαλό).

Ὡρα ἐστὶν ἀπιέναι (= εἶναι ώρα να φύγουμε).

Καὶ γὰρ δακρῦσαι ῥαδίως αὐτοῖς ἔχει ἅπαντα τ' εἰπεῖν (= τους εἶναι εύκολο να δακρῦσουν και να τα πουν όλα) (βλ. και §§96β, 97β).

75 Μερικά απρόσωπα ρήματα ή απρόσωπες εκφράσεις μπορεί να έχουν ως υποκείμενο όχι απαρέμφατο αλλά ειδική πρόταση λ.χ.:

Ἄρκει ὅτι τῶν ἄλλων καταγελάς.

Λέγεται ὅτι Κῦρος τέθνηκε.

Δῆλον ἐγένετο ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἐμβαλοῖεν (= ὅτι θα εισβάλουν).

Ἦγγέλθη αὐτῷ ὅτι τὰ Μέγαρα ἀφέστηκε (= ὅτι τα Μέγαρα ἀποστάτησαν (βλ. και §155β). (πβ. ν.ε. διαδόθηκε ὅτι αὐριο θα ἀνακοινωθούν τα ἀποτελέσματα).

Σημείωση. Μερικά ἀπρόσωπα ρήματα ἢ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις μπορεῖ να πάρουν ως υποκείμενο ἐπίσης:

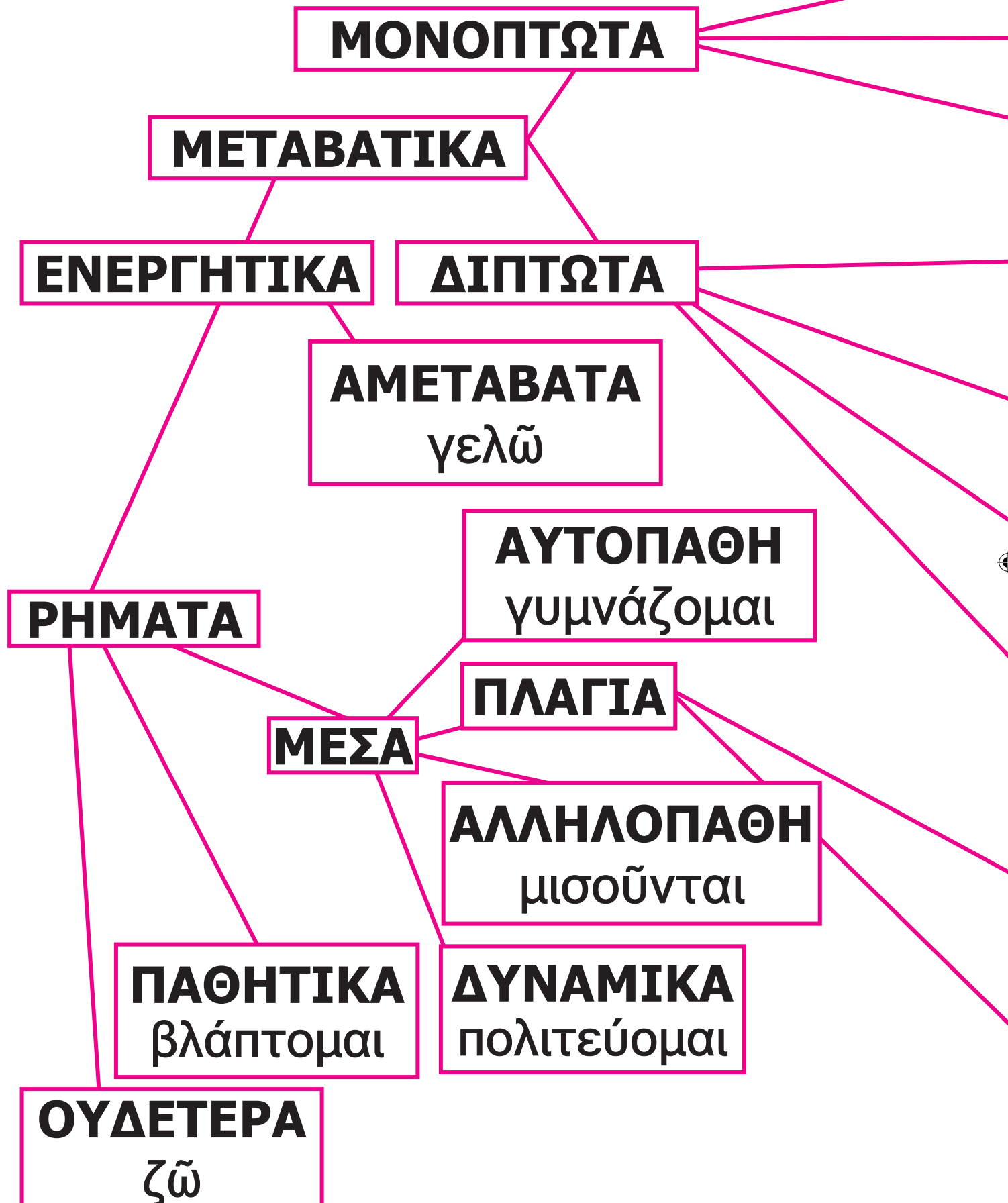
α) ἐνδοιαστική πρόταση:

Οὐδεὶς κίνδυνος μή τις ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποίτο (= ἀκολουθήσει) (πβ. ν.ε. ὑπάρχει κίνδυνος μήπως πέσει το παιδί).

β) πλάγια ἐρωτηματική πρόταση:

Ἀπόρως ἡμῖν ἔχει πόθεν τύχοιμεν
ἂν σωτηρίας (= δεν ξέρουμε από
πού...),
(πβ. ν.ε. εἶναι ἀγνωστο τι θα συμ-
βεί αργότερα).

Πίνακας 7 ΤΟ ΡΗΜΑ

Με γενική: θυμοῦ κράτει

Με δοτική: πολεμεῖ τοῖς Θραξί

Με αιτιατική: γράφω ἐπιστολήν

Με γεν.-δοτ.: μετεσχέκαμεν τῶν
ιερῶν

Με γεν.-αιτ.: πληρῶ τήν ὑδρίαν
ὔδατος

Με δοτ.-αιτ.: λέγω ὑμῖν τήν
ἀλήθειαν

Με αιτ. -αιτ.: διδάσκω τὸν παῖδα
μουσικήν

ΜΕΣΑ ΔΙΑΜΕΣΑ
κείρομαι τήν κόμην

ΜΕΣΑ ΠΕΡΙΠΟΙΗΤΙΚΑ
πορίζομαι χρήματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

76 Οι χρόνοι του ρήματος όπως και στη ν.ε., δηλώνουν: τη χρονική βαθμίδα (παρόν, παρελθόν, μέλλον) και τον τρόπο ενέργειας του ρήματος (εξακολουθητικός, συνοπτικός, συντελεσμένος).

Στο παρόν αναφέρονται: ο ενεστώτας και ο παρακείμενος εν μέρει και λέγονται παροντικοί χρόνοι, στο παρελθόν: ο παρατατικός, ο αόριστος, ο υπερσυντέλικος και ο παρακείμενος εν μέρει και λέγονται παρελθοντικοί (ή ιστορικοί ή παραγόμενοι) χρόνοι,

στο μέλλον ο (απλός) μέλλοντας και ο συντελεσμένος μέλλοντας και λέγονται μελλοντικοί χρόνοι.

Ως προς τον τρόπο ενέργειας παρουσιάζουν αυτό που δηλώνει το ρήμα:

εξακολουθητικά: ο ενεστώτας, ο παρατατικός και εν μέρει ο μέλλοντας* και λέγονται **εξακολουθητικοί χρόνοι,**
συνοπτικά: ο αόριστος και ο μέλλοντας εν μέρει και λέγονται **συνοπτικοί χρόνοι,**

* Ο μέλλοντας της αρχαίας ελληνικής αντιστοιχεί με τους δύο μέλλοντες της ν.ε., δηλαδή και με το συνοπτικό και με τον εξακολουθητικό μέλλοντα.

σαν κάτι αποτελειωμένο (συντελεσμένο): ο παρακείμενος, ο υπερσυντέλικος και ο συντελεσμένος μέλλοντας και λέγονται συντελικοί χρόνοι.

77 Οι χρόνοι τη σημασία τους και ως προς τη χρονική βαθμίδα και ως προς τον τρόπο τη διατηρούν μόνο στην οριστική, ενώ στις άλλες εγκλίσεις το απαρέμφατο και τη μετοχή διατηρούν τη σημασία τους ως προς τον τρόπο όχι όμως και ως προς τη χρονική βαθμίδα' έτσι λ.χ. ο αόριστος στην υποτακτική δείχνει κάτι συνοπτικό όχι όμως πάντα στο παρελθόν' η χρονική βαθμίδα καθορίζεται από το ρήμα της κύριας προτάσεως ή από τα

συμφραζόμενα, λ.χ.:

Λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (ο αόριστος στην υποτακτική πεισθῆτε αναφέρεται στο παρόν).

Ἔλεγον ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (ο ίδιος χρόνος αναφέρεται στο παρελθόν) κτλ.

Ι. ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΣΤΗΝ ΟΡΙΣΤΙΚΗ

1. Ο ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

78 Ο ενεστώτας στην οριστική φανερώνει ότι αυτό που σημαίνει το ρήμα γίνεται τώρα και εξακολουθητικά, αλλά επίσης φανερώνει:

§78

107 / 71 - 72

α) κάτι που γίνεται πάντα ή επαναλαμβάνεται αόριστα. Η χρήση αυτή του ενεστώτα υπάρχει συνήθως στα γνωμικά και στις παροιμίες (γνωμικός ενεστώτας):

Ἄναρχία πόλεις ὄλλυσι (= καταστρέφει).

Γῆ πάντα κομίζει και πάλιν κομίζεται (= η γη δίνει τα πάντα και τα πάντα πάλι παίρνει πίσω).

(πβ. ν.ε. ὅποιος βιάζεται σκοντάφτει).

β) κάτι που θέλει ή προσπαθεί να κάνει το υποκείμενο της προτάσεως (βουλευτικός ή αποπειρατικός ενεστώτας):

Νῦν δὴ **ἐξελαύνετε** ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας (= θέλετε να μας διώξετε από...).

Πείθω τινά (= προσπαθῶ να πείσω κάποιον).

(πβ. ν.ε. Ἐρχεσαι μαζί μας; = θέλεις να ρθεις... Αὐτός **θεραπεύει** τὴν πληγὴ του με βότανα = προσπαθεῖ να θεραπεύσει...

Βοήθεια, με σκοτώνουν!).

γ) κάτι που ἐγινε ἤδη στο παρελθόν (ιστορικός ἢ δραματικός **ενεστῶτας**). Ἡ χρήση αὐτῆ του **ενεστῶτα** ὑπάρχει στις διηγήσεις:

Καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλὰ εἰπὼν τὸν ἄνδρα ὀρῶ **παίει** (= χτυπά) κατὰ τὸ στέρνον καὶ **τιτρώσκει** (= τραυματίζει) δια

του θώρακος (αντί: ἔπαισε και ἔτρωσε).

(πβ. ν.ε. ρωτάει τον ένα, ρωτάει τον άλλο, τίποτε· τότε αποφασίζει και πηγαίνει ο ίδιος.).

Με τον ιστορικό ενεστώτα η διήγηση αποκτά παραστατικότητα και ζωντάνια.

δ) κάτι που θα γίνει οπωσδήποτε στο μέλλον· επειδή ως βεβαιότατο, είναι σαν να γίνεται τώρα, γι' αυτό χρησιμοποιείται ενεστώτας αντί για μέλλοντα:

Εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον, τῆ στρατιᾶ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια (= το στράτευμα οπωσδήποτε δε θα έχει τα απαραίτητα), (πβ. ν.ε. φεύγω το πρωί).

Κανονικά ο ενεστώτας εἶμι χρησιμοποιείται ως μέλλοντας του ρήματος ἔρχομαι.

ε) κάτι που εξακολουθεί να υπάρχει ως αποτέλεσμα από το παρελθόν (αποτελεσματικός ενεστώτας, που χρησιμοποιείται αντί για παρακειμένο):

Ἐπὶ γὰρ πόλεις, ὡς ἐγὼ ἀκοῆ
αἰσθάνομαι, μέλλομεν ἶέναι με-
γάλας (= ὅπως ἐγὼ ἔχω ακού-
σει...).

(πβ. ν.ε. στέκομαι και κοιτάζω).

Ἔτσι με σημασία παρακειμένου χρησιμοποιείται ο ενεστώτας των ρημάτων ἀκούω, αἰσθάνομαι,

γιννώσκω, νικῶ, φεύγω (= είμαι εξόριστος) κτλ. Κανονικά χρησιμοποιείται ως παρακείμενος ο ενεστώτας των ρημάτων ἤκω (= έχω έρθει), οἴχομαι (= έχω φύγει), κάθημαι, κείμαι (= είμαι πεσμένος κάτω).

2. Ο παρατατικός

79 Ο παρατατικός σημαίνει ότι κάτι γινόταν στο παρελθόν εξακολουθητικά:

α) συνεχῶς (χωρίς διακοπή), λ.χ. Ἐδάκρυε πολὺν χρόνον έστώς, ἢ
β) με επανάληψη (με διακοπές), λ.χ. Μένων ὁ Θετταλὸς οὐδενὸς πολέμου κατεγέλα.

(πβ. ν.ε. Μιλούσε πολλή ώρα
μα δεν τον άκουγε κανείς. Κάθε
πρωί έτρεχε για το σχολείο).
Επίσης ο Παρατατικός μπορεί
να σημαίνει όπως και ο ενεστώτας,
βούληση ή προσπάθεια (απόπει-
ρα) (βουλευτικός ή αποπειρατικός
παρατατικός):

Ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα
ὡς ἡδιστα διάγῃς (= επίτηδες
δεν ήθελα να σε ξυπνήσω...).

Ἐκαστος ἔπειθεν αὐτὸν
ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν (= ο καθέ-
νας προσπαθούσε να τον πεί-
σει...).

(πβ. ν.ε. Γιατί δεν ερχόσουν;
= γιατί δεν ήθελες να ρθεις; Ο
πατέρας μας έδινε θάρρος στις

δύσκολες στιγμές = προσπα-
θούσε να μας δώσει...).

Σημείωση. Τα ρήματα που χρη-
σιμοποιούνται στον ενεστώτα με
σημασία παρακειμένου, στον πα-
ρατατικό χρησιμοποιούνται με ση-
μασία υπερσυντέλικου· λ.χ. ἐνίκων
= είχα νικήσει, ήμουν νικητής.

3. Ο μέλλοντας

80 Ο μέλλοντας στην οριστική ση-
μαίνει ότι αυτό που δείχνει το ρήμα
θα γίνει στο μέλλον: ή συνοπτικά

(και αντιστοιχεί με το συνοπτικό μέλλοντα της ν.ε.) ή εξακολουθητικά (και αντιστοιχεί με τον εξακολουθητικό μέλλοντα της ν.ε.):

Ἐὰν ἀκολουθήσης ἐμοί, εἰσάξω σε ἐγὼ εἰς τὴν ἀκρόπολιν (= θα σε εισαγάγω στην...) (μέλλοντας συνοπτικός).

Ῥαδίως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν, ὅσον χρόνον ἐν τῇ πολεμῖα ἐσόμεθα (μέλλοντας εξακολουθητικός).

Επίσης σημαίνει:

α) προστακτική (βουλευτικός μέλλοντας):

Ὡς οὖν ποιήσετε (= ἔτσι λοιπόν θα κάμετε, ἔτσι κάμετε),

(πβ. ν.ε. ύστερα από το σχολείο
θα 'ρθεις αμέσως στο σπίτι!).

β) αυτό που πρέπει να γίνει:

Πότερον οὖν πρὸς ἐκεῖνον τὸν
λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ;

(= σε ποιον λοιπόν πρέπει να
μιλήσω, σ' εκείνον ή σ' εσένα;)

(πβ. ν.ε. πες μου τι θα κάνω, αν
δεν τον βρω εκεί;)

**γ) κάτι που συμβαίνει πάντοτε, στο
παρόν, στο παρελθόν, στο μέλλον
(γνωμικός μέλλοντας):**

Οὐδείς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν
οὐκ ἀποτείσει (= κανένας άν-
θρωπος που κάνει αδικίες δεν
μπορεί να μην τιμωρηθεί = κάθε
άνθρωπος που αδικεί τιμωρεί-
ται),

(πβ. ν.ε. όποιος σπείρει θα θερίσει).

Σημείωση. Περιφραστικός μέλλοντας σχηματίζεται από το ρ. μέλλω με απαρέμφατο ενεστώτα ή μέλλοντα ή και αορίστου και σημαίνει: 1) πρόκειται να: **Μέλλω** ύμᾶς διδάξειν ὅθεν μοι ή διαβολή γέγονε, 2) πρέπει να, είναι επόμενο να: **Τί ού μέλλει** γελοϊόν εἶναι;

4. Ο αόριστος

81 Ο αόριστος στην οριστική σημαίνει ότι αυτό που δείχνει το ρήμα έγινε στο παρελθόν και λαμβάνεται

σΥΝΟΠΤΙΚά, άσχετα αν έγινε με μια διάρκεια. Σημαίνει επίσης:

α) την αρχή μιας πράξεως ή μιας καταστάσεως (εναρκτικός αόριστος) και μεταφράζεται με: άρχισε να...:

Έπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θησεύς, συνώκισε πάντας (= όταν άρχισε τη βασιλεία του ο Θ....).
(πβ. ν.ε. μ' αυτά που άκουγε, φοβήθηκε).

β) κάτι που ισχύει πάντοτε (γνωμικός αόριστος). Μεταφράζεται με ενεστώτα:

Τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε(= τις φιλίες

των κακών τις διαλύει πάντοτε...).

(πβ. ν.ε. ο τρελός είδε το μεθυσμένο κι έφυγε).

γ) κάτι που θα γίνει στο μέλλον οπωσδήποτε:

Ἄπωλόμεθα ἄρα, εἰ κακὸν νέον προσοίσομεν παλαιῶ (= θα χαθούμε οπωσδήποτε, αν προσθέσουμε...).

(πβ. ν.ε. Στο καφενείο: — Ἐναν καφέ, παρακαλώ! — Ἐφτασε.).

5. Ο παρακείμενος

82 Ο παρακείμενος στην οριστική σημαίνει ότι αυτό που δηλώνει το

§82

119 / 75

ρήμα έχει γίνει στο παρελθόν αλλά υπάρχει αποτελειωμένο και στο παρόν. Έτσι ο παρακείμενος ανήκει και στους παροντικούς και στους παρελθοντικούς χρόνους:

Γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα Θουκυδίδης (= τα έχει γράψει και τώρα είναι γραμμένα).

Γι' αυτό και πολλοί παρακείμενοι έχουν σημασία ενεστώτα: δέδοικα (= φοβούμαι), ἔοικα (= μοιάζω), κέκτημαι (= έχω), μέμνημαι (= θυμούμαι), οἶδα (= γνωρίζω), εἶωθα (= συνηθίζω) κτλ.

Ο παρακείμενος επίσης χρησιμοποιείται μερικές φορές για το μέλλοντα, όπως και ο αόριστος, για

να δηλωθεί ότι κάτι θα γίνει οπωσδήποτε:

Κὰν τοῦτο νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν
πεποιήται.

(πβ. ν.ε. αν σε δουν, είσαι χαμένος).

Σημείωση. Ο παρακείμενος ενός ρήματος εκφέρεται και περιφραστικά με το ρ. εἰμί και τη μετοχή παρακειμένου του ρήματος ή με το ρ. ἔχω και τη μετοχή του αορίστου του ρήματος.

Ἐγὼ εἰμι τοῦτο δεδρακώς (αντί: ἐγὼ τοῦτο δέδρακα).

Θαυμάσας ἔχω (αντί: τεθαύμακα).

6. Ο υπερσυντέλικος

83 Ο υπερσυντέλικος σημαίνει ότι αυτό που δηλώνει το ρήμα είχε γίνει, δηλαδή ήταν τελειωμένο σε μια χρονική στιγμή του παρελθόντος:

Ἐπὶ τὸ ναυτικόν, ὃ ἠθροίκει ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιππίδας (= το οποίο είχε συναθροίσει από τους συμμάχους...).

Αντίστοιχα με τον παρακείμενο πολλοί υπερσυντέλικοι έχουν σημασία παρατατικού:

ἐδεδοίκειν (= φοβόμουν),
ἐώκειν (= έμοιαζα), ἐκεκτῆμην
(= είχα), ἐμεμνήμην (= θυμό-
μουν) κτλ.

Σημείωση. Ο υπερσυντέλικος πολλές φορές δηλώνει μια πράξη του παρελθόντος που έγινε αμέσως έπειτα από μίαν άλλη πράξη επίσης του παρελθόντος, και τότε μεταφράζεται με αόριστο και με το αμέσως ή την ίδια στιγμή:

Ὡς δ' ἐλήφθησαν οὔτοι, ἐλέλυ-
ντο αἱ σπονδαὶ καὶ τοῖς Κερκυ-
ραίοις **παρεδέδοντο.** (= αμέσως
λύθηκαν οι συνθήκες και παρα-
δόθηκαν την ίδια στιγμή στους
Κερκ.).

7. Ο συντελεσμένος μέλλοντας

84 Ο συντελεσμένος μέλλοντας σημαίνει ότι αυτό που δείχνει το ρήμα θα είναι τελειωμένο σε μια χρονική στιγμή του μέλλοντος:

Φίλος ἡμῖν οὐδείς λελείψεται
(= κανένας φίλος δε θα μας έχει απομείνει, δηλαδή κάποτε στο μέλλον).

Σημείωση. Πολλές φορές ο συντελεσμένος μέλλοντας φανερώνει μια μελλοντική πράξη που θα γίνει οπωσδήποτε ύστερα από μίαν άλλη επίσης μελλοντική πράξη:

Φράζε καὶ πεπράξεται (= λέγε και θα γίνει αμέσως, μόλις θα το πεις).

ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ΤΡΟΠΟΣ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ	
	ΠΑΡΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ
Πείθω τινά.	<p>1. ο παρα- τατικός</p> <p>Ἐδάκρυν πολὺν χρό- νον</p>	<p>1. ο μέλλο- ντας, εν μέ- ρει</p> <p>Ἐν τῇ πολεμίᾳ ῥαδίως ἔξο- μεν τὰ ἐπι- τήδεια (= θα ἔχουμε...)</p>

ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ			
ΤΡΟΠΟΣ	ΠΑΡΟΝ		ΜΕΛΛΟΝ
ΣΥΝΟ- ΠΤΙΚΟΣ		1. ο αόριστος ”Έγγραφα έπιστολήν	1. ο μέλλο- ντας, εν μέ- ρει Γράψω έπι- στολήν. (= θα γράψω...)
	1. ο παρα- κείμενος, εν μέρει	1. ο παρα- κείμενος, εν μέρει	1. ο συντελε- σμένος μέλ- λοντας

Θεμιστογένει ταῦτα γέγραπται

Οἱ πολέμιοι ἐπιωρκή-
κασι

2. ο υπερ-
συντέλι-
κος

Αἱ σπονδαὶ ἐλέλυντο

Φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελεί-
ψεται.

II. ΟΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Η οριστική

85 Η οριστική είναι η έγκλιση του πραγματικού. Ειδικότερα:

α) η οριστική με κάθε χρόνο εκφράζει κάτι που είναι ή θεωρείται πραγματικό:

Ἡμεῖς ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους (= τηρούμε...)
Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔπεμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλλικρατίδαν.
Καλλικρατίδας ἐλθὼν παρὰ Κῦρον ἦτει μισθόν (= ζητούσε...).

β) η οριστική παρελθοντικού χρόνου με το δυνητικό ἄν φανερώνει το δυνατό στο παρελθόν ή το αντίθετο του πραγματικού (δυνητική οριστική):

Ἐνθα δὴ ἔγνω ἄν τις ὅσου ἄξιον εἶη τὸ φιλεῖσθαι ἄρχοντα (= τότε θα καταλάβαινε κανείς πόσο αξίζει το να αγαπούν τον ἄρχοντα).

Εἰ μὴ εἶχομεν φῶς, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἄν ἦμεν (= θα ήμασταν, αλλά δεν είμαστε).

Η δυνητική οριστική μεταφράζεται με: θα και παρατατικό ή υπερσυντέλικο.

γ) η οριστική αορίστου ή παρατατικού με το ἄν φανερώνει κάποτε όχι

το δυνατό στο παρελθόν, αλλά κάτι που συνέβαινε με επαναλήψεις στο παρελθόν:

Εἴ τις δοκοίη αὐτῷ βλακεύειν, ἔπαισεν ἂν (= αν του φαινόταν ὅτι κάποιος χάζευε, τον χτυπούσε).

Ἄναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτοὺς, τί λέγοιεν (= ἔπαιρνα λοιπόν στα χέρια μου τα ποιήματα και τους ρωτούσα κάθε φορά τι ήθελαν να πουν).

Μεταφράζεται με παρατατικό.

δ) η οριστική του παρατατικού ή αορίστου με το εἶ γάρ ή εἶθε φανερώνει ευχή που δεν μπορεί να

πραγματοποιηθεί (ευχετική οριστική):

Εἴθ' ἦσθα δυνατός, ὅσον πρόθυμος εἶ (= μακάρι να ήσουν δυνατός, όσο είσαι πρόθυμος).

Η ίδια ευχή εκφράζεται και με τον αόριστο β του ρ. ὄφειλω (ὄφελον) και απαρέμφατο ενεστώτα ή αορίστου:

Ὡφελε Κῦρος ζῆν (= μακάρι να ζούσε ο Κ. αλλά δε ζει).

Σημείωση. Οι φράσεις ὀλίγου ή μικροῦ δεῖν (ή χωρίς το δεῖν) και αόριστος σημαίνουν: **λίγο έλειψε να...**

Ὀλίγου δεῖν ἀπέθανον (= λίγο ἔλειψε να σκοτωθούν, παρά λίγο να...).

Ὀλίγου ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν (= λίγο ἔλειψε να ξεχάσουμε να πούμε).

2. Η υποτακτική

86 Η υποτακτική φανερώνει κυρίως αυτό πού περιμένουμε να γίνει (το προσδοκώμενο). Ειδικότερα:

α) φανερώνει επιθυμία συχνά με το ἄγε, ἴθι, φέρε (= εμπρός, ἔλα) (βουλητική υποτακτική):

Μήπω ἴωμεν ἐκεῖσε (= μην πάμε ακόμα εκεί).

Ἄγε δὴ σκοπῶμεν (= εμπρός ας
εξετάσουμε).

Ἔτσι με υποτακτική αορίστου
δηλώνεται απαγόρευση ή απο-
τροπή:

Μὴ ἄλλως ποιήσης.

Μηδενὶ συμφορὰν ὄνειδίσης·
κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον
ἀόρατον (= κανένα να μην ειρω-
νευτεῖς για τη συμφορὰ του...)

β) στο α' πρόσωπο με ερωτηματι-
κές προτάσεις φανερώνει απορία
(απορηματική υποτακτική):

Εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; (= να μιλή-
σουμε ή να...)

(πβ. ν.ε. να το πω; να μην το
πω; τι να κάνω;)

Η απορηματική υποτακτική

πολλές φορές μπαίνει ύστερα από το βούλει ή βούλεσθε:

Βούλεσθε οὖν, ὁ Καλλίας ἔφη, συνέδριον **κατασκευάσωμεν;** (= θέλετε λοιπόν, είπε ο Κ., να ετοιμάσουμε ένα συνέδριο;).

3. Η ΕΥΚΤΙΚΗ

87 Η ευκτική, μια έγκλιση που δεν υπάρχει στη ν.ε., φανερώνει κυρίως μια απλή σκέψη, χωρίς να εξετάζεται αν πρόκειται για κάτι πραγματικό ή για κάτι που μπορεί ή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί.

Ειδικότερα:

α) εκφράζει ευχή (ευχετική ευκτική):

Ὡ παῖ, **γένοιο** πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὅμοιος (= μακάρι να γίνεις...).

Συνήθως εμπρός από την ευχετική ευκτική μπαίνει το εἶθε, εἰ γάρ: **Εἶθ'** ὦ λῶστε, σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν **γένοιο** (= μακάρι, φίλτατε, εσύ που είσαι τέτοιος άνθρωπος, να γίνεις φίλος μας).

β) με το δυνητικό αν φανερώνει το δυνατό στο παρόν ή στο μέλλον (δυνητική ευκτική):

Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ **γένοιτ'** ἂν ποτε καὶ κακὸς ἢ ὑπὸ χρόνου ἢ ὑπὸ πόνου ἢ ὑπὸ νόσου (= ο καλός άνθρωπος θα ήταν δυνατό καμιά φορά να γίνει κακός ή από το πέρασμα του χρόνου ή...).

Μεταφράζεται με: μπορεί να... ή
θα με παρατατικό.

Η δυνητική ευκτική φανερώνει
επίσης:

— κάτι πιθανό (όπως ο μέλλο-
ντας):

**Ἐπιλίποι δ' ἂν ὁ χρόνος, εἰ πά-
σας τὰς πράξεις καταριθμησαί-
μεθα**

(= δε θα μας φτάσει ο χρόνος,
αν...).

(πβ. ν.ε. με υποτακτική: έρθει
δεν έρθει, εγώ θα πάω).

— κάποια γνώμη με μετριοπά-
θεια:

**Γένοιο ἂν οὐ κακός (= θα γίνεις
πιστεύω...)**

(πβ. ν.ε. εσύ θα γινόσουν καλός

φιλόλογος).

— ευγενική προस्ताγή:

Χωροῖς ἂν εἴσω (= μπες μέσα, παρακαλώ).

(πβ. ν.ε. θα πήγαινες μια στιγμή).

Σημείωση α΄. Η ευκτική σε δευτερεύουσες προτάσεις (ειδικές, αιτιολογικές, τελικές, ενδοιαστικές, πλάγιες ερωτηματικές κτλ.) που εξαρτώνται από ρήμα παρελθοντικού χρόνου αντιστοιχεί με οριστική ή υποτακτική και λέγεται **ευκτική του πλάγιου λόγου:**

Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα (αντί: ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσται πρὸς βασιλέα).

Ἐπορεύετο δ' ἐκτὸς τείχους, ἵνα

μελετώη (αντί: ἵνα μελετᾶ).

Σημείωση β'. Η ευκτική σε δευτερεύουσες προτάσεις υποθετικές, χρονικές ή αναφορικές φανερώνει, χάρη στο ρήμα της κύριας προτάσεως, επανάληψη στο παρελθόν και ονομάστηκε επαναληπτική ευκτική:

Εἴ τις δοκοῖη αὐτῷ βλακεύειν, ἔπαισεν ἄν (= αν του φαινόταν ὅτι κάποιος χάζευε τον χτυπούσε).

Ὅποτε δέ τις ἀσθενήσειεν, ἐπεσκόπει ὁ Κῦρος καὶ παρείχε πάντα ὅτου ἔδει (= ὅταν κάποιος αρρώσταινε ο Κ. τον επισκεπτόταν και...).

Η επαναληπτική ευκτική μεταφράζεται με παρατατικό,

(βλ. στα σχετικά κεφάλαια των δευτερευουσών προτάσεων).

4. Η προστακτική

88 Η προστακτική, όπως και στη ν.ε., φανερώνει:

α) προσταγή: **Ἄπτε**, παῖ, λύχνον (= ἀναψε...).

β) απαγόρευση: Μή μου **ἄπτου** (= μη μ' αγγίζεις).

γ) προτροπή, συμβουλή ή παράκληση: Ἐμοὶ **πείθου** καὶ μὴ ἄλλως **ποιεῖ** (= πείσου σ' εμένα

και μην κάνεις αλλιώς).

Γνώθι σαυτόν.

Μη θορυβεῖτε.

δ) ευχή: Ὑγίαινε.

ε) συγκατάθεση ή παραχώρηση:

Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω (συγκατάθεση)· τάδε δέ, ὦ Σώκρατες, εἶπέ μοι (παράκληση).

Οἱ δ'οὖν βοώντων (= αυτοί ας φωνάζουν).

(πβ. τον αρχαίο τύπο της προστακτικής ἔστω (= ας είναι) και στη ν.ε. για παραχώρηση: ἔστω και αργά πέτυχε το σκοπό του).

Γενική παρατήρηση

89 α) Η απλή οριστική, η δυνητική οριστική και η δυνητική ευκτική είναι εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως και γι' αυτό έχουν άρνηση ού (βλ. §1α):

Δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης (= δύο φορές δεν μπορείς να μπεις στο ίδιο νερό του ποταμού).

β) Η υποτακτική, η ευχετική ευκτική, η ευχετική οριστική και η προστακτική είναι εγκλίσεις των προτάσεων επιθυμίας και γι' αυτό έχουν άρνηση μή (βλ. §1β):

Μὴ μοι γένοιτο τοῦτο (= μακάρι να μη μου συμβεί αυτό).

Πίνακας 9

ΟΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ φανερώνουν

Η ΟΡΙΣΤΙΚΗ

α) κάτι πραγματικό

Ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους

β) κάτι δυνατό στο παρελθόν
(δυνητική οριστική)

Ἔγνω ἂν τις ὅσου ἄξιον εἶη τὸ φιλεῖσθαι ἄρχοντα

γ) κάτι το αντίθετο του πραγματικού

(δυνητική οριστική)

Εἰ μὴ εἶχομεν φῶς, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν

**δ) κάτι που επαναλαμβανόταν
στο παρελθόν**
(Παρατατικός ή αόριστος με αν)
Ἄναλαμβάνων τὰ ποίηματα **διηρώ-**
των ἂν αὐτοῦς

ε) ευχή που δεν μπορεί να πραγ-
ματοποιηθεί

(Παρατατικός ή αόριστος με εἰ γάρ
ή εἴθε - ευχετική οριστική)

Εἴθ' ἤσθα δυνατός, ὅσον πρόθυ-
μος εἶ

Η ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

α) μια επιθυμία (βουλητική υποτακτική)

Άγε σκοπῶμεν

β) μια απορία

(απορηματική υποτακτική

Εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν;

Η ΕΥΚΤΙΚΗ

α) μια ευχή (ευχετική ευκτική
Γένοιο πατρός εὐτυχέστερος

β) κάτι δυνατό στο παρόν ή στο
μέλλον

(δυνητική ευκτική)

Ὁ ἀγαθὸς γένοιτ' ἂν ποτε καὶ κα-
κός

Η δυνητική ευκτική φανερώνει
επίσης:

-ό,τι και ο μέλλοντας

Ἐπιλίποι δ'ἂν ὁ χρόνος

-γνώμη με μετριοπάθεια

Γένοιο ἂν οὐ κακός

-ευγενική προσαγή

Χωροῖς ἂν εἴσω

Η ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

α) προσταγή

Ἄπτε παῖ, λύχνον

β) απαγόρευση

Μή μου ἄπτου

**γ) προτροπή, συμβουλή ἢ παρά-
κληση**

Ἐμοὶ πείθου

Γνώθι σαυτόν

Μή θορυβεῖτε

δ) ευχή

Ἵγίαινε.

ε) συγκατάθεση ἢ παραχώρηση

Ταῦτα οὕτως ἐχέτω

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ*

Αιτιατική

- απόλυτη Β, 103.
 - επιρρηματικός προσδιορισμός Α, 45.
 - ετερόπτωτος προσδιορισμός Α, 38.
 - προσδιορισμός επιρρημάτων Α, 41.
- αναστροφή προθέσεως
Γ, Επίμετρο Α΄ Σημ. α΄.
αντικείμενο Β, 49 - 61.
— άμεσο Β, 49 και 57 - 61.

* Οι αριθμοί παραπέμπουν σε παραγράφους

- έμμεσο Β, 49 και 57 - 61.
- εξωτερικό Β, 54.
- εσωτερικό αποτελέσματος Β, 54.
- σε αιτιατική Β, 54.
- σε γενική Β, 51.
- σε δοτική Β, 52.
- σύστοιχο Β, 54 - 56.
- αντωνυμίες Γ, 107 - 118.**
- αλληλοπαθής Γ, 112.
- αναφορικές Γ, 118.
- αόριστες Γ, 117.
- αυτοπαθείς Γ, 110.
- δεικτικές Γ, 114 - 115.
- ερωτηματικές Γ, 116.
- κτητικές Γ, 113.
- οριστική η επαναληπτική Γ, 109.
- προσωπικές Γ, 108.
- αόριστος Β, 81.**
- εναρκτικός Β, 81.

— γνωμικός Β, 81.

απαρέμφατο Γ, 90 κ.ε.

— άναρθρο Γ, 94.

— αποτελέσματος Γ, 91.

— ειδικό Γ, 92 και 96.

— έναρθρο Γ, 93.

— τελικό Γ, 92 και 97.

απρόσωπα ρήματα Γ, 73.

απρόσωπες εκφράσεις Γ, 73.

άρθρο Γ, 119 - 122.

αττική σύνταξη Α, 14.

Γενική

— απόλυτη Γ, 103.

— επιρρηματικός προσδιορισμός
Α, 43.

— ετερόπτωτος προσδιορισμός Α,
32 (αιτίας Α, 32, αντικειμενική Α,
32 - 33, αξίας ή τιμήματος Α, 32,
διαιρετική Α, 32, ιδιότητας Α, 32,

κτητική Α, 32, ύλης Α, 32, υποκει-
μενική Α, 32).

— κατηγορηματική Α, 17 (αξίας Α,
17, διαιρετική Α, 17, ιδιότητας Α,
17, κτητική Α, 17, ύλης Α, 17).

— προσδιορισμός επιρρημάτων
και επιφωνημάτων
Α, 39.

Δοτική

— επιρρηματικός προσδιορισμός
Α, 44.

— ετερόπτωτος προσδιορισμός Α,
36.

— προσδιορισμός επιρρημάτων Α,
40.

— προσωπική Α, 53.

δυνητική ευκτική Β, 87.

— οριστική Β, 85.

Εγκλίσεις Β, 76 κ.ε.

- προτάσεων επιθυμίας Β, 89.
- προτάσεων κρίσεως Β, 89.
- έλξη Γ, 118 και Ε, 188.
- ενεστῶτας Β, 78.
- αποπειρατικός Β, 78.
- αποτελεσματικός Β, 78.
- βουλευτικός Β, 78.
- γνωμικός Β, 78.
- ιστορικός η δραματικός Β, 78.
- επεξήγηση Α, 24 - 25.
- επιρρηματικοί προσδιορισμοί Γ, 123 - 137.
- αιτίας Γ, 131.
- αναφοράς Γ, 134.
- αποτελέσματος Γ, 133.
- αρνήσεως Γ, 137.
- βεβαιώσεως Γ, 137.
- δισταγμού η πιθανότητας Γ, 137.

- **εναντιώσεως και παραχωρήσεως Γ, 136.**
- **ποσού Γ, 130.**
- **προϋποθέσεως η όρου Γ, 135.**
- **σκοπού Γ, 132.**
- **τόπου Γ, 126 - 127.**
- **τρόπου Γ, 129.**
- **χρόνου Γ, 128.**
- ετεροπροσωπία Γ, 95.**
- ευθύς λόγος Ε, 180.**
- ευκτική Β, 87.**
 - **δυνητική Β, 87.**
 - **επαναληπτική Β, 87, Σημ. β΄.**
 - **ευχετική Β, 87.**
 - **του πλάγιου λόγου Β, 87 Σημ. α΄.**
- Ημιπερίοδος Α, 6.**
- Κατηγορημα Α, 7.**
- κατηγορούμενο Α, 7 και 9, 11 - 12 και 16 - 18.**

- επιρρηματικό Α, 11.
- μονολεκτικό Α, 7.
- περιφραστικό Α, 7.
- προληπτικό η του αποτελέσματος Α, 12.

Μέλλοντας Β, 80.

- γνωμικός Β, 80.
- εξακολουθητικός Β, 80.
- συντελεσμένος Β, 84.

μετατύπωση προθέσεως

Επίμετρο Α' Σημ. β'

μετοχή Γ, 98 - 104.

- απόλυτη (σε γενική και σε αιτιατική) Γ, 103.
- επιθετική η αναφορική Γ, 98 - 99.
- επιρρηματική Γ, 98 και 101.
- κατηγορηματική Γ, 98 και 100.

μόρια Επίμετρο Β'.

μόρια αρνητικά Δ, 141 - 142.

Οριστική Β, 85.

— **δυνητική Β, 85.**

— **ευχετική Β, 85.**

Παράθεση Α, 24 - 25.

— **προεξαγγελτική Α, 26.**

παραθετικά Α, 34 - 35.

παρακείμενος Β, 82.

παράλειψη

— **κατηγορουμένου Α, 22.**

— **ρήματος Α, 21.**

— **υποκειμένου Α, 20.**

παρατατικός Β, 79.

— **βουλευτικός η αποπειρατικός Β,
79.**

— **επαναληπτικός Β, 79.**

περίοδος Α, 6.

πλάγιος λόγος Ε, 180 - 183.

— **δευτερεύουσες προτάσεις Ε, 182
- 183.**

- κύριες προτάσεις Ε, 182.
- ποιητικό αίτιο Α, 68.**
- προθέσεις**
 - γενικά Δ, 138.
 - αναλυτικά Επίμετρο Α΄.
 - δίπτωτες Δ, 140 και Επίμετρο Α΄ I (Β΄).
 - μονόπτωτες Δ, 140 και Επίμετρο Α΄ I (Α΄).
 - τρίπτωτες Δ, 140 και Επίμετρο Α΄ I (Γ΄).
 - καταχρηστικές Επίμετρο Α΄ II.
 - κύριες Επίμετρο Α΄ I
- προσδιορισμοί Α, 23 - 45 και Γ, 123 - 137.**
 - επιθετικοί Α, 27 - 28.
 - επιρρηματικοί Α, 23. και Γ, 123 - 137.
 - ετερόπτωτοι Α, 23 και 31 - 38.

- κατηγορηματικοί Α, 29 - 30.
- ομοιόπρωτοι Α, 23 - 30.
- ονοματικοί Α, 23 - 38.
- προστακτική Β, 88.**
- πρόταση 1. Είδη προτάσεων:**
 - απλές Α, 7.
 - αρνητικές η αποφαιτικές Α, 3.
 - ελλειπτικές Α, 19.
 - επαυξημένες Α, 23.
 - επιθυμίας Α, 1.
 - επιφωνηματικές Α, 1.
 - ερωτηματικές 1 (διμελείς 2α, με μερική άγνοια 2, με ολική άγνοια 2).
 - καταφατικές Α, 3.
 - κρίσεως Α, 8.
 - κύριες η ανεξάρτητες Α, 4.
 - σύνθετες Α, 13.
 - δευτερεύουσες η εξαρτημένες 4

(επιρρηματικές Δ, 153 και Δ, 162 - 175 κ.ε.: αιτιολογικές Δ, 163, αναφορικές Δ, 175 κ.ε., αποτελεσματικές Δ, 165, εναντιωματικές και παραχωρητικές Δ, 171, παραβολικές η παρομοιαστικές αναφορικές Δ, 178, τελικές Δ, 164, υποθετικές Δ, 167 - 170, χρονικές Δ, 173· ονοματικές Δ, 153 - 161 και Δ, 175 κ.ε.: αναφορικές Δ, 175 κ.ε., ειδικές Δ, 155 - 156, ενδοιαστικές Δ, 157 - 158, πλάγιες ερωτηματικές Α, Δ, 159 - 161).

Ρήματα Β, 46 - 75.

- απρόσωπα η τριτοπρόσωπα Β, 73.
- ενεργητικά Β, 47 - 61 (αμετάβατα Β, 47 - 48, μεταβατικά Β, 47 - 61:

μονόπτωτα Β, 49 - 54, δίπτωτα Α, 49 και Β, 57 - 61).

— μέσα Β, 62 - 66 (αλληλοπαθή Β, 65, αυτοπαθή η ευθέα Β, 62, διάμεσα Β, 64, δυναμικά Β, 66, περιποιητικά Β, 64, πλάγια Β, 64).

— ουδέτερα Β, 72.

— παθητικά Β, 67 - 71.

— συνδετικά Α, 7 και 10.

ρηματικά επίθετα σε -τος και -τέος Γ, 105.

Συμφωνία όρων προτάσεως Α, 16 - 18.

σύνδεση

— απλή αντιθετική Δ, 146α.

— αποφατική Δ, 144β.

— επιδοτική αντιθετική Δ, 148β.

— καταφατική Δ, 144α.

- μετοχών Γ, 104.
- προτάσεων Δ, 143 κ.ε. (παρατακτική Δ, 143 - 152: με αιτιολογικούς συνδέσμους Δ, 151, με αντιθετικούς συνδέσμους Δ, 146 - 148, με διαχωριστικούς συνδέσμους Δ, 149, με συμπερασματικούς συνδέσμους Δ, 150, με συμπλεκτικούς συνδέσμους Δ, 144 - 145· υποτακτική Δ, 143 και Δ, 153 - 179): Βλ. προτάσεις δευτερεύουσες η εξαρτημένες),
συνδετικό ρήμα Α, 7 και 10.
- σχήματα λόγου Ε, 184 - 191.**
 - αλληγορία Ε, 191, 5,
 - ανακόλουθο Ε, 188, 3.
 - αντίφραση Ε, 191, 3.
 - από κοινού Ε, 189, 1α.
 - ασύνδετο Δ, 143α και Ε, 187ζ,

- βραχυλογία Ε, 189, 1.
- ειρωνεία Ε, 191, 3β.
- έλξη Γ, 118 και Ε, 188, 5.
- ένα με δύο 189, 2γ.
- εξ αναλόγου Ε, 189, 1β.
- ευφημισμός Ε, 191, 3γ.
- ζεύγμα Ε, 189, 1γ.
- καθολικού και μερικού Ε, 188, 4.
- κατά το νοούμενο Ε, 188, 1.
- κατεξοχήν Ε, 190β.
- κύκλος Ε, 187δ.
- λιτότητα Ε, 191, 3α.
- μεταφορά Ε, 190α.
- μετωνυμία Ε, 191, 2.
- ομοιοτέλετο η ομοιοκατάληκτο Ε, 187στ.
- παραλληλίας Ε, 189, 2α.
- παρομοίωση Ε, 191, 6.

- παρονομασία η παρήχηση Ε, 187ε.
 - περίφραση Ε, 189, 2β.
 - πλεονασμός Ε, 189, 2.
 - πολυσύνδετο Ε, 187η.
 - πρόληψη Ε, 188, 7.
 - πρωθύστερο Ε, 187β.
 - σημασιολογική φθορά της λέξεως Ε, 190γ.
 - σύμφυση Ε, 188, 2.
 - συνεκδοχή Ε, 191, Α, 1.
 - υπαλλαγή Ε, 188, 6.
 - υπερβατό Ε, 187α.
 - υπερβολή Ε, 191, 4.
 - χιαστό Ε, 187 γ.
- Ταυτοπροσωπία Γ, 95.**
- τμήση προθέσεως Επίμετρο Α΄**
Σημ. α΄.
- Υπερσυντέλικος Β, 83.**

υποκείμενο Α, 7 - 8.

υποθετικοί λόγοι Δ, 167 - 170.

— **ελλειπτικοί Δ, 169.**

— **εξαρτημένοι Δ, 170.**

υποτακτική Β, 86.

— **απορηματική Β, 86.**

— **βουλητική Β, 86.**

Χρόνοι Β, 71 - 84.

— **εξακολουθητικοί Β, 76.**

— **μελλοντικοί Β, 76.**

— **παρελθοντικοί Β, 76.**

— **παροντικοί Β, 76.**

— **συνοπτικοί Β, 76.**

— **συντελικοί Β, 76.**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 2ου ΤΟΜΟΥ

Σελίδα

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ - Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄ ΤΟ ΡΗΜΑ	5
(Ενεργητικά ρήματα 6. Το αντικείμενο 10. Δίπτωτα ρήματα 58. Μέσα ρήματα 75. Παθη- τικά ρήματα 87. Ουδέτερα ρήματα 94.	

Απρόσωπα
ρήματα 95.)
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄ ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ 122
ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

ΠΙΝΑΚΕΣ 2ου ΤΟΜΟΥ

4. Το αντικείμενο	38
5. Οι πλάγιες πτώσεις	46
6. Δίπτωτα ρήματα	72
7. Το ρήμα	102
8. Οι χρόνοι του ρήματος στην οριστική	125
9. Οι εγκλίσεις στις ανεξάρτητες προτάσεις	142
Αλφαβητικό ευρετήριο	147

κοσμήματα
ΤΑΣΟΥ ΜΟΥΣΤΑΦΕΛΛΟΥ

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.